

ЦІНА: 40 центів

НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ МІСЯЧНИК

РІК X

ТРАВЕНЬ — 1959 — MAY

Ч. 112

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Дорошко П. Будинок над Случчю, поезія	1
Голубенко П. — "Мазепинство" М. Хвильового	1
Сварог В. — Соцреалістичні папури	5
Лесич В. — 3 нових поезій	9
Розгін І. — Ще про В. Смиренка та його реабілітацію	10
Лубська Ольга — Поезії	15
Волиняк П. — Концерт української симфонічної музики	16
Волиняк П. — Ів. Багряний у Монреалі й Оттаві 24 Репензії. Бібліографія. Дописи. Ілюстрації.	

НА ПЕРШІЙ СТОРІНЦІ ОБКЛАДИНКИ:

Новий здобуток у громаді читачів "Нових Днів": (Зліва направо) Високодостойний Леслі М. Фрост — прем'єр провінції Онтаріо, Високодостойний Іван Яремко (наш земляк) — міністер транспорту, Високодостойний д-р Маккінон Філіпс — державний секретар провінції Онтаріо, Канада.

Всі три щиро вітають читачів нашого журналу і наперед дякують за підтримку у провінційних виборах, які відбудуться в червні цього року.

НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ПРИЄДНАЛИ:

Жовкевич Ніна, Судбури, Онт., Канада (на "Соняшник") 5
Галина Соняшна, Чикаго, США

НА РОЗБУДОВУ ЖУРНАЛІВ ЖЕРТВУВАЛИ:

Плевако П., Париж, Франція 5.00 дол.
Михайлова Г., Метачен, Нью Джерсі, США 2.00 дол.
Кохно В., Елмвуд Парк, Іл., США 2.00 дол.

"НОВІ ДНІ"

Універсальний ілюстрований місячник.

Видає в-во "Нові Дні", редактор П. Волиняк.

Умови передплати:

Канада — річна: \$ 3.50, піврічна \$ 2.00
США — річна: \$ 4.00, — піврічна: \$ 2.50 амер.
Зміна адреси: 10 центів (можна канадійськими поштовими марками, чи амер. грошми).
Замовлення і гроші слати на адресу:
NOWI DNI, Box 452, Term. "A"
Toronto, Ontario, Canada.

НАШІ ЗАКОРДОННІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Англії:

A. Bondarenko, 78 Kensington Park Rd.
London, W. 11, England

Передплата: річна — 1 з половиною фунта.

В Австралії:

S. Krywolap, Box 1586 M, G. P. O. Adelaide,
South Australia

Передплата: річна — 1 з половиною фунта.

В Аргентині:

"Peremoha", 25 de Mayo 479 (26),
Buenos Aires, Argentina

Передплата: річна 25 пезів, піврічна 15 пезів

Address:

"NOWI DNI", a Ukrainian Monthly.

Editor: Petro Wolyniak.

Nowi Dni, Box 452, Term. "A", Toronto, Ont., Canada

Івашенко О., Чикаго, США 1.30 дол.
Кіпа В., Вронкс, США 1.00 дол.

Сердечно дякуємо всім за допомогу!

Редакція

ДО ВСІХ ЧИТАЧІВ НАШОГО ЖУРНАЛУ

Ще раз просимо вчасно відновляти передплату, або вчасно відмовитись від журналу, якщо Ви не хочете. Писати нагадування нема коли й нема кому. Накидати журнал комусь ми не хочемо, але й зупиняти висилку, як давній переплатник вчасно не відновив передплати, також не можемо, бо не вгадаємо ж, чи людина не може вчасно відновити, чи не хоче журналу.

На Вашій наліпці стоїть якесь число (після прізвища). Це число, по яке (включно) у Вас заплачено. Перевірте наліпку і будете знати, чи Ви за журнал винні, чи у Вас заплачено наперед. Це число 112, як на Вашій наліпці, для прикладу, стоїть ч. 110, то значить, що Ви винні вже за два числа. Якщо на наліпці бачите, для прикладу, 120, то у Вас заплачено за 8 місяців наперед.

Наших чиказьких читачів просимо не чекати, поки до Вас звернеться п. Д. Завертайло (він не може до всіх звернутись!), а відновити передплату самим. Між іншим, у Чикаго тепер чимало боржників, тому просимо всіх чиказьких передплатників негайно перевірити наліпки і на щось зважитись: чи відновити передплату, чи відмовитись від журналу.

Просимо вибачити за деяке спізнання журналів за останні пару місяців — обставини склались такі, що треба було кілька разів виїхати з Торонта, витратити часу чимало. Але з наступного місяця все буде поставлено в норму — журнали вийдуть своєчасно вже.

Редакція

МАЄМО ТАКІ ДИТЯЧІ ВИДАННЯ:

Тарас Шевченко — ВІРШІ, стор. 44, формат: 10 x 7, 42 ілюстрації і портрет Т. Шевченка роботи Слищенка. Кольоровий друк, обкладинка двокольорова, гарний папір.

Ціна — \$0.90.

РАЙДУГА — збірка для дітей молодшого віку, стор. 16, формат 10 x 7 цалів, 26 ілюстрацій, гарний папір, кольоровий друк, обкладинка в 2-х кольорах.

Ціна — \$0.35.

М. Трублаїні — ПРО ДІВЧИНКУ НАТАЛОЧКУ І СРІБЛЯСТУ РИБКУ, стор. 16, формат 10 x 7 цалів, великі на всю сторінку ілюстрації, обкладинка в 2-ох кольорах.

Ціна — \$0.40.

"СОНЕЧКО Й ХМАРИНКА" — збірка для дітей молодшого віку, стор. 16, формат — 10 x 7 цалів, 33 ілюстрації, гарний папір, кольоровий друк, обкладинка в двох кольорах.

Ціна — \$0.35.

"РУКАВИЧКА", стор. 16, формат 10 x 7 цалів, великі й гарні ілюстрації, кольоровий друк.

Ціна — \$0.40.

Замовляти в "Нових Днях".

Authorized as second class mail, Post Office Dept., Ottawa.

Printed by KIEV PRINTERS, 686 Richmond St. W., Toronto, Ont., Canada

Петро ДОРОШКО

Будиночок над Случчю

Де б'ється Случ у береги каминні,
Незмінні в буйнім клекоті століть,
В старому Новограді на Волині
Старесенький будиночок стоїть.

Непоказний, низенький, клямки ржаві!..
Та ми в шанобі зніmemo шапки:
Вік береже нетлінну частку слави,
Що наш народ нестиме крізь віки.

Цього будиночку привітні стіни,
Домашня тишина його тепла
Були найпершим світлом для дитини,
Що народилась тут і тут росла.

Русалкою вистрибувала в плесі,
Над Случчю на вілки збирала цвіт.
Зросла, назвалась Українка Леся,
І воїном пішла в широкий світ.

А Случі хвилі й далі клекотіли,
В каміння бились, бігли без кінця.
Тут гартувалися в дівочім тілі
Незламні сили мужнього борця.

Дух боротьби живили ці джерела,
Гострили пісню скелі кам'яні,
І пісня пробивалась в темні села —
В серцях досвітні запалить вогні.

І сміливішав зір. І дужче, дужче
Людського серця стомленого стук —
В народа взяте слово невмируще
Булатом до людських верталось рук.

І гартувало з ратая героя,
Що не питає, де подвигу межа,
Живе, гаряче слово, слово-зброя,
Яке в віках не вищербить іржа.

Весь світ розкрив провидці-поетеси
Скарби, джерела, схованки століть...
Ми не створили пам'ятників Лесі,
То ж хай оцей будиночок стоїть,

Як пам'ятник на придорожнім схилі
Волинської землі. Хай плине Случ.
Велика сила у слабому тілі
Тут гартувалась між гранітних круч.

МІСТА УКРАЇНИ

НОВОГРАД-ВОЛИНСЬКИЙ (ЗВ'ЯГЕЛЬ)

Місто, у якому народилась Леся Українка.. Хіба цього мало, щоб знати це невеличке й затишне місто, розташоване на високому лівому березі річки Случ?

Місто це стоїть за 80 кілометрів на захід від Житомира, на колишньому великому шляху Київ — Брест-Литовський, яким колись ходив і Богдан Хмельницький, і який тепер зветься: автомагістраль Київ - Львів.

До 1793 року Новоград-Волинський ще називався Звягель. Звягель — одне із найстарших українських міст: воно існувало ще в часи Київської Русі та Галицько-Волинського князівства. Місто вперше згадується в літописах, які відносяться до 1257 року.

Є здогади, що назва Зв'ягель походить від будівничого цього міста, князя на ім'я Возв'ягл. Уже в ті давні часи Звягель був визначним адміністративним і культур-

(Далі на стор. 14-ій)

„МАЗЕПИНСТВО“ МИКОЛИ ХВИЛЬОВОГО

Ім'я Мазепи і згадки про полтавський бій і “Велику Шведську Могилу” знаходимо у таких творах Миколи Хвильового: “Життя”, “Арабески”, “Сантиментальна історія”, “Повість про санаторійну зону”. У своїх памфлетах Хвильовий так само раз-у-раз користується ім'ям Мазепи і “мазепинства”. Вже цей перелік звертає на себе увагу. Ім'я Мазепи, очевидно, не випадково появляється на багатьох сторінках творів цього письменника. Характер звернення Хвильового до трагічного “полтавського побоїща” з першого ж погляду не залишає жадного сумніву. Сам Хвильовий у період вимушеної самокритики вважав за потрібне признати, що “апологія Мазепи є характеристичною рисою” його памфлетів з 1925 року і що в цей час він змішував “ленінську національну політику з “мазепинством”, себто вважав, що радянська Україна має бути самостійною і незалежною від Москви державою. (“Пролітфронт”, 1930 р., Ч. 1). Досить переконливо і яскраво виявив мазепинський характер поглядів Хвильового партійний критик А. Хвиля у статті “Куди ведуть дороги шведських могил”. Все це дає підстави ствердити якусь обтяженість Хвильового “мазепинським комплексом” і що “мазепинство” є органічним елементом “хвильовизму”. У згаданій статті в журналі “Пролітфронт” Хвильовий, критикуючи колишніх своїх противників з журналу “Нова Генерація”, між іншим пише: “Таємничі “ми” не тільки паплюжать Петра І, але й співають панегирики Мазепі”... “Ясніше говорячи, таємничі “ми” дуже болять болями українського войовничого націоналізму”... “Отже, почавши боротьбу проти хвильовизму, “пролетарські митці” “Нової Генерації” на сьогодні опинилися в лабетах того ж таки націоналістичного ухилу”. Отже, Хвильовий тут сам стверджує, що хвильовизм, як “націоналістичний ухил” включає в себе негачію Петра І і апологію Мазепи.

Всупереч цьому ствердженню, деякі негатори Хвильового на еміграції приписують йому ще й той гріх проти українства, що, мовляв, у добу “літературної дискусії” комуністичне “вільнодумство” Хвильового доходить до того, що він ласкаво згоджується “повісити на гілляці” не лише Мазепу, але й Петра”. (Дивись ж. “Овид”, 1959, ч. І, стор. 16). Хибність тенденції за всяку ціну зробити з Хвильового ворога українства виступає тут з особливою яскравістю. Критикам такого роду вистачає одного партійного квитка, щоб визначити ідеологію і світогляд письменника. Оскільки Хвильовий мав квитка КП(б)У, то, значить, він був московським вислужником і ворогом України, а тому “логічно” мусить бути і ворогом Мазепи. Відповідно до цієї “логічної” передпосилки і тенденційного негаторства Хвильового й спрепаровано вищенаведене твердження про те, що ніби то він “ласкаво згоджувався повісити Мазепу”.

У повісті “Санаторійна зона” Хвильового справді є такі слова: “Люба сестро! Колись на шведських могилах, там, де тікає прекрасне Ворскло, де Полтава... там полки Петра розбили Мазепу. Але май-

бутній Аттила (а він не за горами) повісить на гілляці двох; і то буде не тільки Мазепа, але й Петро”. Ці слова належать не Хвильовому, а одному з персонажів цієї повісті. Для того щоб визначити, які герої творів письменника є рупором його поглядів, треба дуже уважно читати ці твори, аналізувати і порівнювати з думками, які належать самому письменникові. Лише після такої обережної і кропіткої аналізи можна бачити, де устами героя говорить письменник. У даному випадкові немає ніяких підстав слова Анарха з “Повісті про санаторійну зону” утотожнювати з поглядами Хвильового. Образний вислів про те, що треба повісити не тільки Мазепу але й Петра своїм змістом тотожний з відомою формулою “боротьби на два фронти” — і проти українського націоналізму і проти російського великодержавного шовінізму, якою визначалася політика партії у 20-х роках. Ця формула на перший погляд хоч і була певним “поступом”, порівнюючи з боротьбою лише проти мазепинства у дореволюційні часи і виглядає більш-менш пристойно, але в основі вона зовсім фальшива. Бо поперше, боротьба проти російського великодержавного шовінізму була лише на папері і на словах, а в дійсності під прикриттям цієї формули велась боротьба лише проти українського опору московським великодержавникам і русифікаторам — інакше кажучи, лише проти українського націоналізму. По-друге, ця формула фальшива в самій основі, своєю суттю, бо якщо “повісити Петра” то автоматично відпадає потреба вішати й Мазепу, бо “мазепинство” є відповіддю України на виклик московського імперіялізму. Ця відповідь, як відомо, не є самотнім явищем в історії України. Якщо на початку 18-го століття цією відповіддю було “мазепинство”, то в роки революції 1917 — 1920 рр. нею була “петлюрівщина”. “Хвильовизм” є черговою українською відповіддю на реставрацію в радянських умовах того ж таки московського імперіялізму і колоніялізму у ставленні до України. І не випадково Хвильовий так часто звертається до образу Мазепи і “шведської могили”, а в роки свого вимушеного “каяття” і самокритики одверто заявляв про внутрішню тотожність “хвильовизму” і “мазепинства”.

Цю заяву Хвильового можна прийняти критично, мовляв, у чому тільки не калялись і до чого тільки не признавались українські письменники в обставинах московського терору в Україні, але погляди Хвильового і його творчість є незаперечним ствердженням його “мазепинської позиції”. “Росія самостійна держава? Самостійна. Ну, так і ми самостійні! — писав Хвильовий у брошурі “Україна чи Малоросія”. Формулі московського більшовизму “боротьби на два фронти” Хвильовий протиставив формулу боротьби проти російського великодержавного шовінізму і колоніялізму за повну самостійність України. Не лише об'єктивно, але й суб'єктивно, себто свідомо, Хвильовий став рупором українського націоналізму. “Нашими уста-

ми говорить молода українська інтелігенція”, — ваявив Хвильовий в одному з своїх памфлетів і мав на це право. Мазепинське гасло Хвильового “Геть від Москви” є логічним і послідовним висновком з його поглядів.

Але нас цікавить в даному разі не аналогія “хвильовизм — мазепинство” в його об’єктивному значенні, а те, наскільки Хвильовий свідомий був сам мазепинського характеру своїх позицій і в якій мірі він теж причетний до “культу Мазепи”, який властивий українському національно-визвольному рухові.

Частково ми вже відповіли на це питання, вказавши на часте звернення Хвильового до Мазепи і “Шведської Могили”. “Комплекс мазепинства” володіє уявою Хвильового. Характер звернення Хвильового до цієї трагічної сторінки в історії України не залишає ніякого сумніву — воно наскрізь позитивне. Тому і його заява про те, що ідеалізація Мазепи і негачія Петра є прикметною рисою хвильовизму, не є перебільшенням. Лишається простежити “мазепинство” Хвильового в його художніх творах.

У кількох новелях, подаючи образки сучасної “радянської України”, Хвильовий звертається до минулого, яке служить йому ніби тлом, на якому він малює нову дійсність. Невід’ємним образом цього історичного пейзажу є Карло XII, Мазепа, Шведська Могила під Полтавою. Не лише доля України і персонажі творів Хвильового виступають в його уяві на тлі минулого, а й сам письменник підкреслює свою органічну пов’язаність з історичною Україною вже фактом свого народження: “Народився я в одному з тих городів, саме в степовому краю, саме в полковій залозі, де колись, — так давно! — слобожанські полки, а потім недалеко Диканька з Мазепою на Шведських могилах перед полтавським побоїщем”, — пише Хвильовий в “Арабесах”.

Ідейний зміст такого звернення до минулого України дуже яскраво розкрив партійний критик Андрій Хвиля у статті “Куди ведуть дороги шведських могил”. Розшифровуючи характер культу Мазепи, Хвиля в цій статті пише: “Коли б не поразка під Полтавою, то й Україна не була б більшовицькою. Бо, мовляв, у 1709-му році під Полтавою вдруге після Б. Хмельницького була зроблена ще одна спроба збройною рукою зробити Україну самостійною державою. На думку українських панів націоналістів, у 1709-му році припинено було державне життя України, яке потім спробувала відновити Центральна Рада, Петлюра, гетьман. Ось чому так урочисто згадують українські націоналісти про Мазепу”. До цього ж табору українських націоналістів з їх культом Мазепи зарахував А. Хвиля і Миколу Хвильового, стверджуючи це аналізом його художніх творів і перекладаючи мову художніх образів на мову соціології і політики. Микола Хвильовий виходить на Шведські Могили для того, щоб “очима ідей цих могил дивитись на сучасну радянську Україну. І що ж він бачить? Бачить Україну “на глухім шляху”, “темне село” бачить, як на обріях “жевріють могили”, як над степами України гойдаються шуліки, бачить хуртовину, вітри, — якийсь чад, сумбур ходить по

селах, і виють собаки по селах, дим, — “над Україною завжди був дим, і вся вона задимилась у повстаннях і задимилась у муках”... Коли пройшла “синя баталія громадянської війни”, в якій мала відродитись Україна, ніщо не змінилось на краще. “З’їли сукини сини революцію”, а “лозунги 1917-го року стали фарисейством і матеріалом для спекуляції”. Тоді Хвильовий повернувся обличчям до шведських могил, які нагадують йому той шлях, що пропав під Полтавою 1709-го р. — шлях до самостійності України. Але не на те повертається письменник до полтавських подій і до шведських могил, щоб сумувати і зідхати над долею України, тільки на те, щоб пригадувати землякам, де їм шукати тієї дороги, що нею Україна має вийти на “історичні шляхи”, з-під Полтави треба починати “історичні ходи України”.

З таким розкриттям образів Хвильового важко не погодитись. В оповіданні “Шляхетське гніздо” таке емоційне скерування творчості Хвильового виступає особливо показово. Позитивний персонаж цього оповідання патріархальний “дедушка” (дідусь), який символізує селянську Україну, не сприймає радянської дійсності, сумує, що тепер земля “своя не своя”. — “На нашій не своїй землі”, як сказано у Шевченка, “якийсь чад, якийсь сумбур ходить по селах, і виють собаки по селах — дедушка не розуміє... Біля Великої Шведської Могили — дедушчин хутір... Рипить віз: ри-ип. Тягнуть воли до Великої Шведської Могили. Свіжий вітерець дмухає на дедушчине сиве волосся. Його широкі чумацькі брови похмуро нависли, його брови задумались... Скоро-скоро одійде дедушка у вічність і не буде дедушки на землі... Тепер земля більшовицька... Проїхали ліс, виїхали в степ. У степу маячить Велика Шведська Могила”. Образ цієї могили не є тут звичайною пейзажною декорацією — мистецька функція цього образу є набагато глибшою. Безпросвітне сучасне в більшовицькій Україні є наслідком її поневолення, яке має свій початок від трагічного “полтавського побоїща”. В наслідок поразки Мазепи і перемоги Петра “своя не своя земля” — більшовицька і нова безпросвітня панщина на ній — “робота довга, вічна, до самої смерти — як коні, як воли, як завжди осінь. Це те, що виспівують у сумних піснях дівчата на буряках. Простяглася ця пісня на великі степові гони. Не можна не слухати цієї пісні: її наші матері співають, наші сестри, наші жінки. І темно в цій пісні, бо сумно в ній, це народня пісня, це жіноча пісня, і всюди і завжди треба казати про неї. Слухав і я цих пісень біля шведських могил, і нагорнули вони в моїх грудях велику могилу народного горя”.

У наведених словах самого Хвильового ясно відчуваємо, що думка письменника не раз поверталася до шведських могил, і не лишається сумніву, як саме оцінював Хвильовий наслідки трагічної поразки під Полтавою. Але “мазепинство” Хвильового не вичерпується вищесказаним. Не тільки сама подія полтавського побоїща, про яку навіювала думи шведська могила, але й сама постать Мазепи маячила перед його очима, як певний символ і дороговказ. У повісті “Сантиментальна історія” героїня Б’янка Аргат, в рисах якої виразно виступає

прототип Аглаї, — символ нового покоління, нової пореволюційної України, — рветься з глухої провінції, куди замість сподіваного відродження нації “прийшла якась нова дичавина, зашуміла модернізована тайга азійщини, і тільки зрідка прокидались молоді вітерці”. “Молоді вітерці” збуджують її тугу... “Тоді почала вірити, що десь живуть інші люди, і мене неможливо потягло до них. І це зміцнювало моє бажання полетіти кудись, до того ж і журавлі принесли мені сімнадцяту весну... Ця весна так затривожила мене, ніби я була перелітною птицею й мусіла летіти кудись за моря”. Цей образ мимоволі веде нас до назви роману “Вальдшнепи”.

Що ж це за туга, що нею опанована героїня поєсти? Героїня оповідає далі: “Бігли поля, і суворо нас обминали шведські кургани. Я згадала Мотрю Кочубей”. В тому, що героїня Хвильового згадує наречену Мазепи, заховано глибокий натяк. Б'янка утотожнює себе з Кочубеївною: її туга — туга за Мазепою. Про це виразно говорить її шукання за героєм, за яким тужить вся її істота. У місті, куди вона прибула, за нею упадає більшовицький діловод на ім'я Кук. Тип радянського малороса, ідейний і моральний характер якого розкривається такими його словами: “Ах, Б'яно, яке чудове життя, коли, наприклад, перед тобою стоїть широка кар'єра і ти можеш бути управділом Раднаркому”. Другим нареченим, який залицяється до героїні, був славетний художник Чаргар, який “уже кілька років мучиться над ідеєю дати широке п'єто, що по ньому будуть мчати Карло XII-ий і Мазепа після поразки. Він думає написати картину універсального значення”. Здавалось би, цей другий і мусів би стати тим героєм, за яким тужить душа Б'янки. Але так не сталося. В образі художника Чаргара виступає та частина української інтелігенції, яка була національно свідомою і патріотичною, але цей патріотизм не сягав далі романтичної залюбленості в барвисте і драматичне минуле України і органічного несприйняття окупаційної дійсності. Це той тип української інтелігенції, проти якого так бунтувався Хвильовий, називаючи його “просвіт'янином”, якому бракує волі й відваги стати достойним мужем — володарем України. Цій інтелігенції бракувало амбіцій провідної верстви. І тому й Б'янка не знаходить в особі Чаргара свого ідеалу, за яким тужить. У наслідок цього героїня деморалізується і стає жертвою діловода Кука. “Я вийшла на ту дорогу, що веде до глухої провінції. Тоді я круто повернула й пішла до квартири Кука”. Таке закінчення повісті дуже промовисте. Символічний підтекст для вдумливого читача розкривається досить ясно. В епізоді до повісті Хвильовий оповідає про свою зустріч з Б'янкою, яка стала повією, хоч і говорила вишуканою українською мовою. Це нагадує мимоволі відповідні мотиви в поезії Є. Маланюка, про безвольність України, яка стає здобичкою кожного наїзника. Б'янка теж пояснює, що “втяглася” в таке життя, а вивратись з нього “не вистачає сили волі”, бо не знайшла того, кого шукала, хто допоміг би їй “вивратись із зачарованого кола”. Але вона висловлює віру, що “життя все таки прекрасне” і що “є в ньому інші, недосяжні

для неї товариші”. І ці інші “найшли мабуть ті заповітні кінці і далі”, яких Б'янка не знайшла і за якими шукає. Автор (Хвильовий) зауважує далі, що “в ній відбувся великий внутрішній, духовий перелом” і само Б'янка стверджує сприйняття “нового світогляду”. Тут, мабуть, накреслено перетворення Б'янки в Аглаю, яку виявлено в романі “Вальдшнепи”. Аглая сама виступає, як “нова людина нашого часу” і веде за собою Карамазових, проголошуючи тост “за відважних і вольових людей”, за “безумство хоробрих” і закликаючи їх “розкладати нове багаття, бо тільки біля нього можна погрітись”. Цим багаттям є патос і ентузіазм відродження молодого українського нації.

ШКІЛЬНІ ПІДРУЧНИКИ

для всіх клас українських шкіл на еміграції:

1. Л. Деполович

БУКВАР

Четверте поправлене видання

Ціна: у Канаді і США — 1.25 дол.,
в Англії й Австралії — 10 шілінгів

2. Петро Волиняк

БАРВІНОК

Читанка для 2-ої класи

Третє поправлене й поширене видання

Ціна: у Канаді і США — 1.10 дол.,
в Англії й Австралії — 10 шілінгів

3. Петро Волиняк

КИЇВ

Читанка для 3-ої класи

Друге збільшене видання (більший формат і виразніший та більший шрифт)

Ціна: у Канаді і США — 1.25 дол.,
в Англії й Австралії — 10 шілінгів

4. Петро Волиняк

ЛАНИ

Читанка для четвертої класи

Друге поширене й поправлене видання
(збільшено кількість сторінок, збільшено шрифт і формат сторінки).

5. Петро Волиняк

ДНІПРО

Підручник з історії української літератури і хрестоматія.

Єдиний на еміграції підручник такого типу.

Книжка ілюстрована.

Ціна: у Канаді і США — 1.50 дол.,
в Англії й Австралії — 10 шілінгів

6. Дмитро Кислиця

ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (Фонетика й морфологія).

Підручник пристосований до українських еміграційних шкіл (багато прикладів і завдань).

Сьогодні — це єдиний підручник з української мови на еміграції.

Ціна: у Канаді і США — 1.50 дол.,
в Англії й Австралії — 10 шілінгів

Замовляти в “Нових Днях”. Школам і книгарням

СОЦРЕАЛІСТИЧНІ ПАПУГИ

У минулому році видавництво “Радянський письменник” появило на світ “монографію” Миколи Шамоти під заголовком, що його лише поблажливо можна назвати незрозумілим: “Талант і народ”.

Ближче ознайомлення з цією книгою показує, що як талант, так і народ мають дуже далеке відношення до основної теми Шамотино твору. “Бойове завдання” його полягає в тому, щоб завдати “нищівного удару” всім, хто наважується критикувати урядово схвалений метод “соціалістичного реалізму” та взагалі ревізувати марксо-ленінську естетику.

У київській “Літературній газеті” за 6 березня надрукована — на весь підвал — рецензія на цю книгу. Належить вона перу іншого відданого трубадура тоталітарного режиму, П. Моргаєнка, і називається дуже коротко й виразно: “Бойова, талановита книга”.

Чи ж не цікаво ознайомитися із змістом “бойової й талановитої книги”? А разом з цим взагалі подивитися, чи є в сучасному марксистському літературознавстві щось подібне на пробіски живої думки, чи воно й надалі залишається тією ж безпросвітною мрякою, якою було двадцять-тридцять років тому.

Свою рецензію Моргаєнко починає такою широкомовною декларацією:

“Талант художника і його співвідношення з народним життям — одна з найважливіших проблем естетики, і, досліджуючи її, автор веде широку розмову про зв'язки художньої літератури з художніми поглядами суспільства, про естетичний зміст принципу партійності літератури, про закономірності художнього пізнання і деякі особливості художнього відображення”.

У цьому відступі, нехудожньо перевантаженому словом “художній”, що не “відкриття”, то безглуздя. “Співвідношення таланту з народним життям” звучить начебто вельми солідно, але насправді малограмотно. Співставляються бо тут величини абсолютно неспівмірні. З таким же успіхом можна співставляти бузину на горі з дядьком у Києві.

Крім того, щоб визначити співвідношення чогось із народним життям, треба передусім точно окреслити суть і межі поняття “народне життя”.

Моргаєнко, говорячи про народ, звичайно має на думці “монолітний радянський народ”. Але ні для кого не секрет, що цей “монолітний народ” являє собою один із найнахабніших мітів, що їх творить російська комуністична пропаганда для тих, хто бажає їй вірити.

Ми добре знаємо, що отой “радянський народ”, нібито щільно згуртований навколо своєї “рідної партії”, в дійсності не існує і населення країн, “згуртованих” обручами комуністичного терору, таке ж соціально розшароване, як і населення будь-якої іншої країни світу.

Українські самостійники-демократи також користуються поняттям “українська людина” і “український народ”, але значення, яке ми в них вкладаємо,

зовсім відмінне від того, що його надають слову “народ” марксистські демагоги.

Намагаючись пресом тоталітарної диктатури серійно штампувати ходячих робітників, покірних партії й урядові “простих радянських людей”, комуністичні можновладці таким чином розуміють під словом “народ” сукупність мільйонів відданих їм уніфікованих людських стереотипів. А хто духово стоїть поза цим гуртом, той, мовляв, до “радянського народу” не належить.

Натомість, для нас народ — це сукупність рівноправних індивідів, які, однак, належать до найрізноманітніших психологічних і культурних типів і насамперед мають право на індивідуальне мислення та ідейне самовираження. Ці індивіди об'єднуються на основі своєї приналежності до української культурної спільноти та визнання принципів демократичної організації суспільства.

Для нас поза нашим народом стоять лише ті, що, допомагаючи ворогам демократії, намагаються позбавити український народ свободи політичного й культурного самовизначення. Таких осіб ми справедливо вважаємо народовідступниками, агентами чужої імперії.

**

Зупинимось ще на такому твердженні Моргаєнка: “Співвідношення таланту художника з народним життям є однією з найважливіших проблем естетики”.

Такого роду “проблемою” ніяка естетика ніколи не займалася, бо ця проблема вигадана. Може бути проблема зв'язків літератури з сучасною їй дійсністю, з її актуальними для даного часу завданнями соціального й морального характеру, але всі ці проблеми не цікавляться аналізом індивідуальних талантів.

Оскільки суспільство являє собою складний агрегат багатьох різноманітних людських типів, то говорити про якісь усім їм спільні художні погляди (та й що ці “художні погляди” означають?) і зв'язки художньої літератури з художніми поглядами суспільства — значить просто плести дурниці, розраховані на те, що дурні не розберуть у чому справа, а розумні не наслідяться заперечувати.

Нарешті, зовсім дико звучить таке “формулювання”: “естетичний принцип партійності літератури”. Це в кращому разі вияв безграмотності автора “талановитої книги”. Це солодкий горох з кислотою пустою. Це настільки порожня фраза, що доводиться тільки подивляти “винахідливість” того, хто придумав її для спантелечування наївних.

“Сучасна буржуазна естетика, — безапеляційно виголошує Моргаєнко, — виступає проти теоретичних узагальнень літературного процесу, а окремі її представники вважають недоречним і навіть нерозумним ставити питання про саму суть мистецтва, не кажучи вже про його народність. Така позиція, зрозуміло, диктується класовими інтересами буржуазії, для якої сьогодні не вигідні і тому не-

бажані справді наукові висновки з будь-якої галузі її діяльності”.

Безпорадні прагнення Моргаєнка до наукових висновків, його турбота про науку, просто зворушливі. Але чи справді він зацікавлений у якихось наукових висновках? Адже наукові висновки мусять бути результатом об'єктивного дослідження, підтвердженими досвідом.

Ми живемо в західному світі досить довго для того, щоб знати, що ніякої “буржуазної естетики” — в такому розумінні, як існує “марксистська естетика” — немає. У західному світі є багато різних філософських, зокрема естетичних, концепцій і всі вони користуються однаковою свободою самовираження. Держава ж у філософські справи, як і взагалі в літературні справи, не втручається.

Але звідки знати про це Моргаєнкові, який одноманітно грає все ту саму платівку, яку вставили в нього комуністичні “володарі дум”?

Якщо одні із західних естетів ухиляються думати над питанням про природу мистецтва, то інші естетичні школи дуже пильно цим займаються. Ніякі “класові інтереси буржуазії” в естетичні проблеми не замішані. Навіть усередині того середовища, яке називається буржуазним, є прихильники різних і часто ворожих між собою філософських систем. Є навіть мільйонери-комуністи...

Теоретики-естети взагалі не належать до буржуазії і матеріально від неї не залежать. Не підлягають вони й ніякій цензурі. Як це може бути, Моргаєнкові, мабуть, невтямки...

Почитаймо, що він пише далі:

“Наша естетика, прагнучи узагальнень і здійснюючи їх, не приховує своїх суспільних ідеалів, які насаджують велике мистецтво, що стверджує красу боротьби за комунізм, красу людини-борця, і монографія М. Шамоти може бути одним із яскравих свідчень цього”.

Базікання про те, що “наша естетика не приховує своїх суспільних ідеалів” — це цинічне глузування з читача, який в умовах тоталітарної держави мусить безмовно вислухувати таке нахабне самохвальство. У цій фразі її суть поставлена догори ногами. Марксистська естетика тому “не приховує” своїх політичних цілей, що вона якраз служить політичним цілям партії, яка терором подавляє своїх опонентів.

Не треба великої “громадянської мужности” для того, щоб, зв'язавши людину по руках і ногах та заткнувши їй рота, після цього хвалитися перед цією людиною своїм “ідеалізмом” і “гуманністю”.

Послухаймо Моргаєнка далі:

“Розкриваючи діалектичний взаємозв'язок художньої практики з художніми поглядами суспільства, автор послідовно проводить думку, що внутрішні закони розвитку літератури об'єктивно визначаються розвитком самого життя”.

Про які “внутрішні” закони розвитку літератури тут іде мова? Яке це “саме життя”? Можливо, Моргаєнко користується такими невиразними загальниками тому, що побоюється впасти у “вульгарний соціологізм”, але зате він з розбігу впадає у “вульгарний абсурдизм” та порожнє просторікування.

“Суспільне буття людей визначає і їх художню

свідомість. Художні погляди і смаки, як показано в монографії, поняття суспільні. Породжені практикою людей, вони допомагають людям об'єднувати свої зусилля. І саме тому художні погляди суспільства чи його частини завжди виступають активною, спрямовуючою силою, по відношенню до мистецтва. Літераторові не годиться забувати, що читача готує йому не тільки література і він сам своїми творами, але весь спосіб життя суспільства, зауважує автор, і це зауваження має особливе значення для творчої практики наших мистців, які пишуть для мільйонів і вже тому повинні невтомно вивчати й відчувати художні смаки своїх читачів їх художній досвід”.

Раніше марксистські літературознавці, “розшаровуючи” суспільство, дбали лише про “пролетарську” літературу та говорили про те, якою вона має бути. Тепер офіційно вважається, що пролетаріату в СРСР немає, що там усі трудящі соціально урівнені — отже, мовляв, витворюється уніфікована “радянська людина”, “гомо советікус”, з тотожними мозками.

Це, звичайно, неправда. Комуністичне суспільство настільки розшароване, що ніякої “радянської людини” в ньому не створено. Що спільного в колгоспного раба й більшовицького бюрократавельможі? Джілас у своєму знаменитому творі якраз описав нову панівну класу — партійну аристократію. Отже чи можна говорити про якихось “радянських людей взагалі”?

Оперуючи словом “люди”, Моргаєнко вслід за Шамотою звалює мільйони людей в одну купу, ніби вони всі на одне лице, з одним культурним рівнем, з однією ідеологією та однією ментальністю, а значить всіх їх треба обслуговувати тими самими літературними творами. Усі ці твори, звичайно, мусять бути написані в стилі “соціалістичного реалізму”.

“Соціалістичний реалізм у нашій літературі появився тоді, — пише Шамота, — коли появились люди, які думають, почувають і діють по-соціалістичному, люди з новими художніми потребами й смаками”.

Ми з власного досвіду знаємо, що такі люди в СРСР, незважаючи на комбіновані зусилля пропаганди і терору, не з'явилися, хоч і є багато кар'єристів — лицемірів та шахраїв, які б'ють себе в груди, запевняючи, що саме вони думають і почувають по-соціалістичному. Але, як відомо із “секретної” промови, в якій Хрущов “викрив” був Сталіна, навіть сам “батько народів” та “геніальний вождь і теоретик комунізму” був дуже далекий від соціалістичного думання, коли мордував мільйони трудящих у випадках своєї параної.

Якщо в живій дійсності немає людей, які думають по-соціалістичному, то їх треба видумати. Це завдання й покладено на “літературу соціалістичного реалізму”.

“Значну увагу в монографії приділено виникненню методу соціалістичного реалізму, — деклямує Моргаєнко, — як новому крокові в художньому розвитку суспільства, що вийшло на шлях боротьби за соціалізм... методу, теоретичною основою якого, в силу розвитку мистецтва і його зв'язків з жит-

тям стало лєнінське положєння про комуністичну партійність літератури й мистецтва”.

Що саме являє собою отой славнозвісний метод соціалістичного реалізму, давно вже розгадали не лише ми, а й літературознавці Заходу. Шила бо в мішку не заховаєш...

“Соцреалізм” вимагає від письменників, щоб вони бачили лише невелику, “парадну” частину тієї панорами, що розгортається навколо них. Вони мусять бачити життя в своїй країні таким, яким його зображують заздалегідь інсценовані фотознімки в “Огоньку”. Вони повинні бачити лише веселі, усміхнені обличчя в перших лавах демонстрантів, монументальні фасади урядових будинків та різних реклямних будівель, відгодовані свиноматки на сільськогосподарських виставках. “Соцреалізм”, отже, з усіх сил намагається прищепити письменникам хворобу, відому під назвою “куряча сліпота”.

Друга вимога соцреалізму — це вимога фальшивих узагальнєнь. Письменник мусить запевнити самого себе й своїх читачів, що ота невелика парадна частина панорами якраз і є єдиною й повною дійсністю. А всі хиби й потворності дійсного життя не в рахунок. Дев’ять десятих панорами — нетипові або вигадані ворогами.

Третю вимогу соцреалізму викладемо словами радянського літературознавця:

“Щоб виразити правду життя, типові явища дійсності в її революційному розвитку, письменник повинен володіти передовим світоглядом, широкими знаннями, досвідом боротьби й творчості, вивчати істотні сторони життя, вдосконалювати свою майстерність — інакше він опиниться в полоні випадкового, часткового, нехарактерного, не зможе орієнтуватися в струмі суперечливих явищ дійсності, не зуміє побачити головного, основного, тих тенденцій, які, може, бути, сьогодні ще мало помітні, але які належать майбутньому”.

Теоретики соцреалізму, як бачимо, бояться, що письменники можуть почати описувати життя таким, як воно є насправді — в той час, коли вони мусять безсоромно фантазувати, “описувати” те чого не було й немає. Звичайно, крім перелічених вище вимог, які партійна диктатура ставить перед своїми літературними агентами, є й “заборонені зони” дійсності, яких письменники взагалі не повинні бачити — наприклад, усе те зло, що його завдала українській культурі примусова русифікація і т. п.

Моргаєнко згадує лихим словом письменника В. Минка, який у своїй повісті “Ясні зорі” трохи ухилився від приписаної йому соцреалістичної лінії:

“Цей прозаїк прагнув відтворити у своєму творі те, що йому справді зустрілося в житті, однак не зміг поставити побачене в живий зв’язок з усім своїм досвідом, і це вразливо відбилосся на художній цілесності пізнання й відображення. Коли б сьогодні спробували судити про тогочасні проблеми розвитку колгоспного будівництва на основі “Ясних зір”, ми навряд чи зрозуміли б всю необхідність тих великих революційних перетворень, що їх протягом останніх років здійснила партія на селі.

Вимога цілєсності художнього пізнання не зні-

мається й тоді, коли письменник розвінчує й засуджує негативні явища нашої дійсності. Якщо той чи інший твір не відповідає цій вимозі, він не витримає перевірки досвідом читачів, а значить самим життям. Так сталосся — цілком закономірно — з романом В. Дудінцева “Не хлібом єдиним” та з іншими подібними творами”.

Між іншим Моргаєнко говорить явну неправду, бо твір Дудінцева вельми успішно витримав перевірку досвідом читачів, викликавши в них захоплення сміливістю автора. Перед лицем успіху цього роману дуже жалюгідно звучить Моргаєнкове шамотіння про “художню цілісність пізнання”.

У перекладі на ясну мову Моргаєнкові нарікання означають, що Минко описав деякі свої справжні спостереження, які, може, мимо його волі, відобразили потворність колгоспного будівництва.

Цікаві ті абзаци Моргаєнкової статті, в яких він намагається маніпулювати різними засновками та передпосилками так, щоб роблячи фальшиві висновки, “довести” народній характер підрадянської літератури.

“Свобода й необхідність у художньому пізнанні — одне з центральних питань естетики, і, як це аргументовано розкривається на сторінках монографії, в наших умовах свобода художника залежить тільки від нього самого, від його розуміння природи мистецтва і від його таланту”.

Тобто, якщо ти, мистець, хочеш бути вільним, то в більшовицьких умовах тобі залишається один вихід — умовити себе, що ти справді вільний та постаратися не бачити тюремних мурів і ґрат. Твоя свобода залежить від твоєї фантазії. Читаймо далі:

“Співвідношення свободи й необхідності визначається внутрішніми законами самого мистецтва, законами його зв’язку з дійсністю. Талант не буває великий від самого себе і сам по собі, а лише від народу і в очах народу — ось що підкреслюється в книзі Шамоти. Він говорить про партійність творчості як першу закономірність художнього пізнання, що діє незалежно від волі художника. Але художник вільний у виборі партійності, у виборі того чи іншого ідейного табору. І від цього залежить ступінь його творчої свободи. Справжню свободу творчості забезпечує тільки комуністична партійність”.

Тенденція цих шитих білими нитками силогізмів дуже очевидна: письменник талановитий тільки тоді, коли він пише за наказами партії (яка буцімто репрезентує народ), а якщо він не служить своїм пером партії, то просто таки не може бути талановитим. Отже якщо ти хочеш, щоб тебе офіційно визнали талановитим письменником, пиши під диктатом партійного агітропу...

“Принцип комуністичної партійності літератури й мистецтва, — розв’язно базікає далі Моргаєнко, — є естетичним принципом, бо стосується самої суті мистецтва й художнього смаку — суспільних понять краси і естетичного ідеалу. Він впливає з самої природи художнього пізнання й забезпечує мистецьким творам найбільші можливості для взаємодії з досвідом і почуттям народних мас.

Автор показує, що комуністична партійність збагачує мистецтво високими суспільними ідеалами,

вона єднає мистецтво з народом і є вищим виявом народності літератури.

А в народності нашої літератури, яка стверджує буття, як революційне діяння, виражається характер її зв'язків з народом, розуміння інтересів народу, готовність і вміння вірно служити їм. Народним є те, що сприяє перемозі комунізму".

Заява про народність підрадянської літератури — брехня, настільки цинічна, що виголошувати її можна лише тоді, коли можливим опонентам задалегідь затулено уста політичним терором.

Не може бути народньою та література, автори якої з рабською услесливістю плазували на черевах перед московським ханом, коли цей кривавий самодур спокійнісінько мордував мільйони трудящих тільки для того, щоб забезпечити свою деспотію. У цьому плазуванні перед катом і полягало "розуміння інтересів народу" та збагачення мистецтва високими ідеалами?"

Хто творить підрадянську літературу? Насамперед, безпринципні кар'єристи з "молодих, але ранніх", яким начхати на народ, бо цікавить їх лише власний добробут та бляшки на грудях. Подруге, й деякі "старші", які, тероризовані чекістськими "інженерами людських душ", давно вже привикли догідливо гнути спину перед черговим кремлівським "генієм".

Як же Тичині, Бажанові, Рильському не вторити людоненависницьким крикам із Кремля? Адже їх свого часу партія "помилувала", не заслала гнити живими в Сибір, а, навпаки, реклямує їх, обсилає гучними титулами, обвішує орденами. Недосвідчена молодь дивиться на них з пошаною, не догадуючись, що перед нею внутрішньо спустошені люди, яким, напевно, самим страшно придивлятися до себе й свого життя.

Вони міцно прив'язані до кремлівської колісниць своїм змарнованим життям, страхом за свою старість, тисячами своїх брехливих рядків, написаних для прославлення чужої імперії...

**

"Висвітлюючи корінні питання естетики, — базирає Моргаєнко, — питання партійності, народності, свободи творчості тощо, М. Шамота в енергійному стилі влучно атакує зарубіжних ідеологів занепадницького буржуазного мистецтва, розкриває фарисейство ревізіоністів від естетики..."

Марксистські літературознавці уперто намагаються представити соцреалістичну літературу такою, що допомагає будувати краще майбутнє, та протипоставити їй "модернізм", як літературі приреченого на загибель капіталістичного світу.

У фундаментальному виданні "Історії російської літератури", в розділі під назвою "Література буржуазного занепаду", рясно розсипано такого роду твердження:

"Відчуваючи свою приреченість, буржуазія, проте, робить настійні спроби втриматися на своїх класових позиціях, зокрема і в галузі мистецтва й літератури".

"Декаденство" відображає занепадницьку ідеологію панівних класів".

"Реальний зміст песимістичних міркувань симво-

лістів полягає в їх страху перед назріваючими грандіозними соціальними потрясіннями, перед революційним майбутнім світу".

"Символісти оголосили себе непримиренними ворогами теорії революційного марксизму" — і т. д.

Усе це приклади характерного для марксистських теоретиків пересмикування. Насправді "модернізм" зовсім не є літературною еманациєю "загниваючого капіталізму". Зачинателі "модерністичних" течій у мистецтві й літературі виступали саме як протестанти проти "буржуазного матеріалізму, банальності й філістерства". Вони здебільшого належали до богеми, але нерідко й брали участь у різних революційних організаціях. Саме модерніст Вороний переклав на українську мову "Інтернаціонал".

У 1904 — 05 роках більша частина російських символістів брала участь у протицарських рухах — навіть пізніший емігрант Бальмонт у своїх тодішніх віршах оспівував "перемогу свідомих сміливих робітників".

Чимало російських і українських "модерністів" під час більшовицького перевороту прилучилося до комуністів — насамперед росіяни Брюсов, Блок, Маяковский та інші футуристи, які й творили тоді "пролетарську" літературу. Ганяючись за новизною й оригінальністю, вони, не довго думаючи, переклалися з аполітичного декадентства на оспівування комуністичної диктатури.

Усе це спростовує намагання "пришити" декадентство виключно "помираючому капіталізму". Елементи сучасного "модернізму" існували в усі епохи людської історії, ще задовго до того, як на історичній сцені з'явився капіталізм.

Тільки не вельми освічених та дуже поверхово думаючих людей може задовольнити примітивно прямолинійне пояснення всіх перипетій світової історії самою лише клясовою боротьбою "хороших" проти "поганих". Насправді, справа з людським родом значно складніша і, як правило, в боротьбі проти одних визискувачів неминуче народжуються інші.

На якому б соціально-економічному фундаменті не базувалася певна організація суспільства, якими б гучними словами та пишновзвучними концепціями вона себе не обґрунтовувала, все таки вона здійснюється людьми, а люди завжди залишаються людьми. На вершину всякої суспільної піраміди уперто лізуть і дуже часто вилазять люди безпринципні, кар'єристи й шкурники.

У результаті цього в людському суспільстві час від часу нагромаджується стільки всякої скверни та гнилизни, що соціальний організм тяжко захворює. В літературі це позначається періодами посиленого песимізму, зневіри в людях та втечі від непривабної дійсності. Це особливо характеризує богемно-снобістське середовище, невротичне й хворобливо інтроспективне мистецтво і література якого в такі часи стають модними.

Зарадити цьому можуть насамперед поширення гуманітарної освіти та моральне виховання людей у такому масштабі, щоб навіть "широкі маси" могли задалегідь розгадати тих вовків у овечій шкурі, які прагнуть "ошасливити" людей своїм урядкуванням чи своєю тоталітарною диктатурою. Такі вовки очолюють більшовицьку імперію, яку вони

намагаються замаскувати під "безкласове соціалістичне суспільство". Але різним Шамотам та Моргаєнкам розуміти це, як видно, не дано...

Найбільш нищівним ударом по вигадках марксистських літературознавців є той факт, що занепадницькі тенденції, декадентство та бунт ревізіоністів проти апіорно-догматичних тез збанкрутованого марксизму (на підставі якого виникла найбільша в світі деспотія) раз-у-раз вибухають у середовищі тієї підрадянської молоді, яка ніколи не бачила інших соціальних систем, бо виросла вже в "безкласовому" суспільстві, де люто ліквідують найменші сліди "капіталістичної" ідеології. Згадаймо хоча б славнозвісну декадентську групу "Блакитні коні" в Харківському університеті. Подібні групи були і в інших університетах.

На боротьбу з ревізіоністами партія мобілізувала всю армію своїх борзописців, у тому числі й провінціальних Шамот та Моргаєнків, безталанних папуг з не дуже вмілими, але дуже продажними перами. І вони ретельно шкрябають, суперничаючи між собою лише в розмаху та глибині свого підлабузництва перед кремлівськими господарями.

*Монографія М. Шамоти — книга талановита й

актуальна в найповнішому розумінні цього слова. У ній ставляться й розв'язуються важливі питання, підказані сучасною літературною практикою. Автор упевнено вступає в дискусію, де суперечка викликається потребою глибокого з'ясування істини" — захоплено розписує Шамотину книгу Моргаєнко.

Шамота вступає в дискусії з ревізіоністами, маючи в своєму "літературознавчому" арсеналі "найпереконливішу" зброю — грубу фізичну силу північної партії. На цю зброю він звіряється більше, ніж на будь-які інші аргументи, бо, як ми бачили з усього вище сказаного, теоретики й дискусанти з Шамоти та Моргаєнка — нікудишні.

Будучи кондиціоновані "вихованням у комуністичному дусі", вони можуть думати лише шаблонними й критеріями, "спущеними" їм з комуністичної Мекки. Їх власне мислення — недорозвинене, дитинне та абсолютно безпорадне в царині логіки. Їх вислів — вислів недовченої і обмеженої людини — малограмотний, тьмяний і нудно самоповторний. Невдачне завдання, яке партія поклала на їх покірні плечі, їм явно не під силу.

Вадим ЛЕСИЧ

З НОВИХ ПОЕЗІЙ

Це порожнеча — і місяць,
що нас непокоїть безсонням.
І знов не знайшла собі місця
самотність людини бездомна.

Та наближається літо,
час повноти й заокруглень,
— і те, що колись пережито,
знов переживаємо вдруге.

Ще холод незглиблених весен,
і переливами — змінність.
Лиш блиснули виплеском весел
пані посріблені тіні.

Куші зір над головами. Білий камінь
місячної тиші. Мармурова ніч.
— Пести її і гладь тремтючими руками
якнайнапруженіші, якнайніжніші!..

Цей порох під стопами — сні. Чорне срібло
із родовищ туги. Мертва вагота.
— І слово якесь чудернацьке і непотрібне
спурхнуло з уст, як пробуджений птах.

Конвалій дрібен день
(блідозелені стебла)
в очах одкривсь, півте
і горнеться до тебе.

Твій трепіт — відсвіт рос,
і шепіт — куш малини.

Шипшинами сплелось
кохання голубине.

Із білих ласк долонь
схвилювані обійми...
Солодкий твій полон,
і невідхильний!..

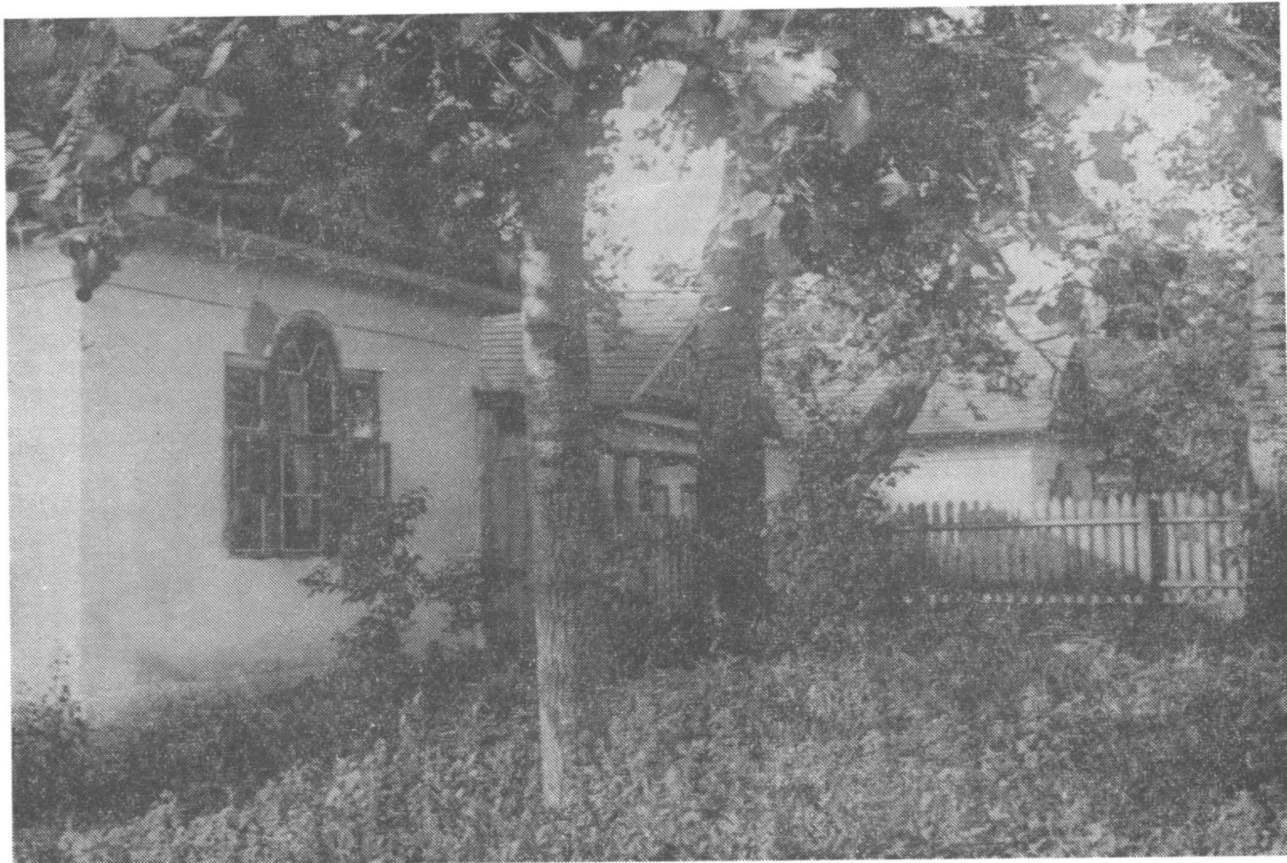
Вітер лопоче над нами,
вікнами далеч світиться,
розтята навпіл.
Деся покотився дахами
круглий, мов місяць,
котячий спів.

Нервів скрипучі антени
ловлять із віддалі
зазоряний шум...
Я його кроків притемнених,
в шереху пам'яті зблідлих,
не вбережу...

МОЖНА ПРИДБАТИ КНИЖКИ ВАСИЛЯ ЧАПЛЕНКА:

"Українська літературна мова, її виникнення й розвиток" —	\$ 5.00
"Чорноморці" —	3.00
"Півтора людського", повість —	1.50
"Зойк", збірка оповідань —	1.50
"Ісько Гава", сатирична поема —	0.50
Замовляти:	

Vasyl Chaplenko, c/o UVAN, 111 West 26th St.
New York, N. Y. U.S.A.

Будинок, у якому народився Володимир Смиренко

Іван РОЗГІН

ЩЕ ПРО ВОЛОДИМИРА СИМИРЕНКА ТА ЙОГО РЕАБІЛІТАЦІЮ

На перший погляд дуже дивні події відбуваються в Україні. Досвідчений спостерігач мусить ствердити, що там нуртус та сама сила, яка в 1917 році призвела до створення і правового оформлення української державності. Із всього видно, що шукає вона нових шляхів до звільнення, і до втілення себе в нові форми — соціальні, культурні і, само собою зрозуміло, і державні.

Особливо яскраво виявився цей процес у так званій "реабілітації" раніше безневинно засуджених, засланих, знищених. Від якогось часу стали повертатися засланці з Сибіру, "воскресати" давно поховані. Офіційні чинники почали згадувати справжніх творців окремих ділянок культури і народного господарства, почали друкувати праці осіб, що раніше вважалися "ворогами народу", тощо. Хоч усі ці події відбуваються за приписами комуністичної партії, проте треба признати, що не їй на користь. Видно, що в цьому процесі переоцінки своєї політики в недавньому минулому партія і чинники, що виконують її волю, часто не знають, на яку ногу ступити. Якщо мова про реабілітацію українських діячів, то уже виявилось, що в цьому немає ніякої послідовності. Одних реабілітують цілком, інших наполовину, або лише "красчком", а про ще інших і досі мовчать.

Добрим прикладом для ілюстрації цієї "реабілітації" може служити справа роду Смиренків, а головним чином найвизначнішого останнього представника цього

роду — професора Володимира Смиренка, що був у 1933 році ув'язнений, засуджений і невідомо де дівся.

Розпочали реабілітацію Смиренків великою статтею агрономів П. Франчука і Д. Чухна в "Літературній Газеті" 9 липня 1957 року. Автори, очевидно з доручення відповідних органів, у надзвичайно цікавій, хоч і трохи плутаній, статті "Династія вчених садівників", крім історії роду Смиренків, висунули вимогу "зняти забуття із заслуженого перед українським народом роду Смиренків". Як завжди в таких випадках буває, ця перша стаття стала гаслом для цілої кампанії ніби за скоршу реабілітацію. Уже появилася низка статей у центральних і місцевих органах. Назвемо головніші з них. У цій самій газеті від 16 вересня, 1958 р., у редакційному огляді редакційної пошти "Подолати байдужість до спадщини Л. П. Смиренка" подано цілу історію цієї справи, а головне, згадано, що редакція "засипана листами і матеріалами на тему малої активності відповідних чинників у цій справі". Згадано в цьому огляді, що на тему реабілітації Смиренків з'явилися уже статті і в газетах "Кримська правда", "Черкаська Правда", в журналах "Огонек", "Колгоспник України" тощо.

Але найкращий нарис видрукував якийсь Петро Жук у журналі "Вітчизна" за жовтень 1958 року, під назвою "Ренет Смиренка". Здавалось би, чого такий тарарам зчинився коло цієї справи? Якщо є згода, чи

воля партії на реабілітацію роду Симиренків, якщо так багато уже про це написано, і, очевидно, що пишуть і будуть писати й далі, то в чому ж перешкода до цілковитої реабілітації всіх діячів, чи хочби визначніших представників цього роду? От у цьому то й суть справи, що і партія і виконавча влада в Україні не знають, на яку ступити, і як цю реабілітацію здійснити, щоб не порушити основного принципу національної політики "вічного співжиття двох братніх народів".

Володимир Симиренко (1912 р.)

Тому, що політика окупаційної влади в цьому питанні уже визначилася в згаданих статтях — ми вважаємо своїм обов'язком поінформувати читачів і ширші кола українського громадянства про цю справу так докладно, наскільки на це дозволяє розмір журнальної статті.

Агрономи П. Франчук і Д. Чухно у своєму нарисі стверджують, що вже більше як сто років користається доброю славою в нашому народі ім'я Симиренків. Багато ділянок українського культурного і народно-господарчого життя започаткував Симиренків рід. Автори зупиняються лише на одному із них, а саме: на українському садівництві чи помології. Ми при цій нагоді нагадаємо, що окремі представники цього славного роду започаткували цукроварство, побудували церкву, школу, видали першого "Кобзаря" Т. Шевченка, уклали величезні суми в Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові, створили першу в Україні, а може і в цілому світі спеціальну "Фундацію для допомоги українській культурі" тощо. Автори про все це промовчують, а зупиняються виключно на садівництві. "Хто хоч трохи знайомий з садівництвом", — пишуть вони, — хто цікавиться його історією, його розвитком у нашій Бать-

ківщині, не може не знати цього прізвища." Переказуючи історію Симиренків, автори згадують, що основоположник роду козак Степан Симиренко брав участь в бойових походах запорізьких козаків, а після двадцятирічного козакування оселився на хуторі поблизу Черкас і почав чумакувати. Його діти стали кріпаками, а один з синів, Федір, уже тоді, захоплювався садівництвом. Стільки автори статті сказали про перші два покоління Симиренків.

Про Федорового сина — Платона автори оповідають більш-менш правдиво, що він вчився в Парижі, а повернувшись в Україну оселився у Млісві, приятелював з Т. Шевченком, який часто відвідував його родину. Платон Симиренко продовжував батьківську працю у садівництві. Хоч був лише аматором, він на орендованій у сусідніх поміщиків землі у Млісві зібрав багату колекцію плодоягідних культур. Молодий син Платонів, — Лев, продовжував працю батька й діда, мріяв перетворити батьківський сад у наукову лабораторію, але цьому перешкодило заслання його в Сибір за політичну діяльність. Лише повернувшись із заслання в 1887 році він почав здійснювати свої наміри.

Лев Платонович у цей період виявив дуже важливу обставину, що мала значення для майбутнього розвитку українського садівництва. Він довів, що українські садівники роблять велику помилку, переносячи європейські гатунки плодкових культур в Україну. У нових умовах такі культури гинуть, часто навіть не давши першого врожаю.

Лев Платонович вирішив створити місцевий український помологічний розсадник, і плекати в ньому свої, або й чужі, але спеціально акліматизовані гатунки плодкових дерев. Щоб мати уяву про цю величезну працю, яку виконав Лев Платонович, досить подати такий факт, як видання в 1913 році "Генерального Каталога", в якому описано 1300 сортів плодкових і ягідних дерев України. Серед них 449 сортів яблунь, 455 — груш, 137 — слив, 121 — вишень і черешень, 121 — персиків, 15 — айви та інші. Всього в маточних насадженнях Млісвського розсадника вивчалось 2500 сортів плодоягідних дерев і кущів. Був там і виноград, і кизил, сидрові й декоративні сорти яблунь і груш, бузок, троянди та інші.

Такою кількістю і всебічним вивченням сортів плодкових дерев не могла похвалитися і Західна Європа, яка уже мала значно розвинене розсадне садівництво.

Під час першої світової війни (1916 р.) Л. П. Симиренкові було запропоновано очолити катедру плодівництва Петрово-Розумовської Академії в Москві, але він відмовився тим, що мовляв, обходилася Москва досі без нього, обійдеться якось і в майбутньому, а в Млісві нікому його заступити.

Після революції, і на початку українського державного будівництва, відкрилися нові обрії розвитку українського садівництва. На той час уже і син його, Володимир, став вірною підпорою батька. На перші часи усі сили були покладені на відновлення та збереження саду і розсадника. Це і вдалося Володимирові Симиренкові завдяки доброму ставленню місцевого населення. У січні 1920 року невідомий злочинець убив Лева Платоновича, при загадкових обставинах. Між іншим варто пригадати, що при таких самих "обставинах" у Полтаві замордовано І. Стешенка, першого українського генерального секретаря освіти, мистця Мурашка в Києві і багато інших визначних діячів укра-

їнської культури, народного господарства, в тому і С. Петлюру.

Крім "Генерального каталога" Лев Симиренко написав і видав дуже цікаву синтетичну працю "Кримське промислове садівництво", а також написав, але не видрукував "Українсько-російську помологію". Само собою зрозуміло, що всі ці праці, хоч і описового характеру, але у свій час становили основу для тогочасного садівництва, і були незамінними підручниками кожного садівника. Про все це досить докладно подано в нарисі Франчука та Чухна.

Після смерті Лева Платоновича, як було уже сказано, залишився молодший його син Володимир, що цікавився садівництвом і успадкував досвід теоретичної а головне практичної праці в саду і розсаднику Симиренків.

У відмінку від своїх попередників, діда й батька, В. Симиренко мав вищу сільсько-господарську освіту, володів кількома європейськими мовами, тому він від перших кроків самостійної праці повів справу садівництва як всеукраїнську. Революція хоч і знищила була сад і розплідник, але за порівняно короткий час він зумів відновити і навіть збагатити Мліївське господарство. Він перетворив його з садівничого — на універсальне, тобто, zorganizував галузі — зернову і навіть тваринницьку, щоб господарство могло бути самовистачальним, і менш залежним від влади. За його ініціативою на базі мліївського розсадника в 1920 році створено Державну Мліївську садово-городню дослідну станцію, а в 1930 році, за його ініціативою і проєктом перетворено її на Науково-дослідний інститут. Володимир Симиренко був першим директором першого і другого наукових закладів.

Не будемо тут переказувати цілої історії Мліївського науково-дослідного інституту і виконаної праці В.

Симиренком, скажемо лише, як узагальнення, що починаючи від 1918 року, тобто від закінчення сільсько-господарського факультету Київського політехнічного інституту і по 1933 рік, тобто, по час його ув'язнення, — він встиг справді завершити працю свого роду — діда та батька. Він оформив українське садівництво як самобутню народньо-господарчу галузь. Накреслив шляхи розвитку, а найголовніше, втілює усі свої ідеї і плани в наукових, і довідкових працях, в підручниках, завершив фундаментальною працею, синтетичним твором, що має назву "Часткове сортознавство плодових рослин". Ця справді епохальна праця є підсумком досвіду всього роду Симиренків, та інших заслужених помологів України, що так чи інакше визначилися своєю діяльністю в Україні. Само собою зрозуміло, що ще в більшій мірі ця праця є наслідком творчого змагу Володимира Симиренка на протязі цілого життя. Праця "Часткове сортознавство плодових рослин", обсягом 1242 сторінки, з бібліографією та альбомом сортів. Примірник цієї праці зберігається в дружини і доньки Володимира Симиренка в Канаді, а оригінал і альбом у Плодоягідному науково-дослідному інституті в Києві.

Переходимо до другої частини нашого нарису, до з'ясування своєрідної "реабілітації" Симиренків і як вона виглядає.

Як ми уже згадували, не про всіх представників роду Симиренків у згаданих статтях іде мова, але можна подумати, що в даному випадку автори обмежувалися лише "Династією вчених садівників", а про всіх інших промовчали, з тактичних чи чисто сюжетних мотивів. Але від прочитання першої ж статті вражає те, що автори (Франчук і Чухно), пишучи про "Династію садівників", про найвизначнішого з них, проф. Володимира Симиренка, що справді, навіть і для біль-

Насінньовий павільйон Мліївської дослідної станції

шовників зробив епохальне діло, написав клясичні праці, згадано лише кількома словами. Щоб не бути голословним, зачитуємо цих кілька слів.

Поперше, автори згадують про випадок, коли батькові Володимира Симиренка — Лева Платоновичеві в 1916 році запропоновано очолити катедру плідівництва в Петрово-Розумовській сільсько-господарській академії в Москві, він відмовився з двох причин: перша, що у Москві досі обходилися без нього і, мовляв, обійдуться і в майбутньому, а друге, що син його "Володимир ще малий, хоч на нього він покладає великі надії". Подруге, автори згадали про Володимира Симиренка в такій формі: "Восени 1920 року Колегія Наркомзему України ухвалила організувати на базі Мліївського розплідника Симиренків — Мліївську садово-городню дослідну станцію. Першим директором Мліївської дослідної станції уряд призначив Володимира Львовича Симиренка, сина Лева Платоновича, на якого вчений садівник покладав великі надії".

Володимир Львович виправдав ці надії, він став достойним продовжувачем свого славного батька, свого славного роду". На цьому вся "реабілітація" В. Симиренка закінчилася, далі про нього ні словом не згадують автори.

Закінчують свій нарис такими словами: "Очевидно, прийшов час зробити ще одну добру справу — зняти пелену забуття із славного імені вченого". "Сідаючи за статтю, — пишуть далі автори, — ми переглянули багато літератури. І яке було наше здивування, коли в жодній енциклопедії, навіть сільсько-господарській, не знайшли прізвища Симиренка. У відповідному томі "Большой Советской Энциклопедии" на сторінці, де повинно стояти його прізвище ми прочитали про те, що були колись "Симеон — цар болгарський, Сильвестр — Протопоп Московський" і т. ін. Чому ж не знайшлося місця для великого вченого садівника, який так багато зробив для нашої батьківщини?" Усе це стосується до Лева Платоновича Симиренка, бо і весь нарис присвячений йому. Інші автори, в інших статтях і нарисах, уже ні словом не згадують про Володимира Симиренка, а лише товчуть, як воду в ступі, про його попередників, і про видання їх праць, головним чином "Українсько-російської помології" Лева Симиренка, що нібито знайшлася в когось із рідні Симиренків і передана Сільсько-господарській Академії в Києві.

Напрошується відповідне запитання і можлива відповідь. Чому у всій цій справі перестали згадувати справжнього творця українського садівництва — Володимира Симиренка? Чому замість того, щоб видати його працю, яка спеціально написана як синтетична праця, про минуле, сучасне і майбутнє українського садівництва, увесь час пропагують видання застарілої праці, написаної більше як 50 років тому? Відповіді можуть бути різні. Перше: або влада не має у себе примірника праці, тому не тільки не збирається її видавати, а навіть і не згадує про неї; друге: праця "занадто самостійницька", і до того автор владою ж знищений, отже, краще не нагадувати про таку прикору подію; третє: праця, про яку увесь час іде мова, тобто пропагують видати — має назву "Українсько-Російська помологія" і, можливо, написана російською мовою, отже, видаючи її замість сортознавства плодівних рослин влада досягає: Не видає "націоналістичного твору", не згадує нею ж знищеного визначного вченого, а видає працю, що і назвою і напевне змістом тягне до спіль-

ного "мотьолка", бо висвітлює справу українського садівництва не як самобутню народно-господарчу систему, а як частину в цілому СРСР. Сама назва праці "Українсько-російська помологія" говорить багато.

Як висновок із сказаного, ми пропонуємо низку пропозицій до такої "реабілітації" Володимира Симиренка в Україні і для збереження та належного використання його спадщини, а тим самим і вшанування його пам'яті.

Ми пропонуємо знайти шляхи і засоби, щоб негайно видати друком основну працю Володимира Симиренка "Часткове сортознавство плодівних рослин". Це можна зробити тут, у вільному світі, тобто заходами УВАН в Америці. Для цього треба здобути фонди від тих самих установ, від яких здобуто кошти на видання "Софії" О. Повстенка, "Історіографії" Д. Дорошенка та інших видань. У крайньому разі передати примірники праці Українській Сільсько-господарській Академії в Києві, для видання її в Україні. Само собою зрозуміло, у другому випадку, треба працю передати через канадський уряд, і за посередництва КУК і УВАН у Канаді.

І останнє, найголовніше, видати в Канаді, у видавництві канадської філії УВАН, у серії "Українські вчені" — монографію про життя і наукову діяльність Володимира Симиренка, додавши повний реєстр його наукових праць.

НАЙГОЛОВНІШІ ПРАЦІ ПРОФ. В. Л. СИМИРЕНКА:

1. "ВІСНИК САДІВНИЦТВА, ВИНОГРАДНИЦТВА ТА ГОРОДНИЦТВА",

Рік 1925.

1. Реставрація занедбаних промислових садків, 1925 р., число I, стор. 2.
2. Плодові асортименти масового поширення на Україні, Симиренко-Пупко, ч. 2, ст. 49.
3. Подвої для українського плідівництва, ч. 8-9, ст. 352.
4. До перегляду техніки плідівництва, ч. 10-11, ст. 451.
5. Центральний державний плодівний розсадник України, ч. 10-11, ст. 488.
6. До перегляду техніки плідівництва, ч. 12, ст. 542.

Рік 1926.

7. Утворення Плодоспілки, ч. 1, ст. 10.
8. Салгірська досвідна станція плідівництва, ч. 2, ст. 85.
9. Нарада завідувачів державними плодівними розсадниками, ч. 5, ст. 99.
10. Державна регляментація та нормування діяльності плодівних розсадників, ч. 6, ст. 229.
11. Калькуляція посадочного плодівного матеріалу, ч. 8-9, ст. 339.

Рік 1927.

12. Викопка та пакування саджанців, ч. 7-8, ст. 289.

Рік 1928.

13. З життя Центрального Державного Плодівного Розсадника на Україні, ч. 3, ст. 133.
14. Головні завдання українського плідівництва та сітка розсадників, ч. 5, ст. 193.
15. Природно-історичні райони України та засади побудови асортиментів масового розповсюдження, В. Л. Симиренко та В. Попов, ч. 8-9, ст. 325.

Рік 1929.

16. Завдання та організація помологічної діяльності на Україні, ч. 1-2, ст. 1.
17. Організація колективних дослідів по питаннях техніки та закладанню плодівних садків, ч. 9, ст. 389.

Рік 1930.

18. Проект побудови господарсько-організаційного пляну Мліївського садово-городнього індустріального комбінату, ч. 2-3, ст. 49.
19. Реконструкція науково-дослідної праці по плідництву та організація Всесоюзного Дослідного Інституту Плідництва та Ягідництва, ч. 4-5, ст. 145.

II. "УКРАЇНСЬКЕ САДІВНИЦТВО ТА ГОРОДНИЦТВО"

Рік 1930.

20. Що треба зробити за п'ятирічку в садівництві, ч. 1, ст. 2.
21. Стратифікація насіння, ч. 1, ст. 12.
22. Чому треба насаджувати великі садки, ч. 2, ст. 36.
23. Готування грядок та засів насіння плодових порід весною, ч. 2, ст. 51.
24. Поява сходів та пікірування сіянців, ч. 3, ст. 78.
25. Літні роботи на пікірувальних грядках, ч. 5, ст. 137.
26. Очкування в плодovому розсаднику, ч. 7, ст. 197.

"САД ТА ГОРОД УКРАЇНИ"

Рік 1931.

27. Громадський огляд плодових та ягідних асортиментів, ч. 5, ст. 8-11.

III. "СОЦІАЛІСТИЧНЕ ПЛОДОВО-ГОРОДНЕ ГОСПОДАРСТВО"

Рік 1931.

28. Стандартизація асортиментів плодових та ягідних рослин.

IV. "КОЛГОСПНИЙ САД ТА ГОРОД"

Рік 1932.

29. Необхідність усталити єдину раціональну номенклатуру.
30. До підсумків Всесоюзної наради в справі стандартизації асортиментів плодово-ягідних рослин, ч. 4.

ПРАЦІ В. Л. СИМИРЕНКА, ЩО ВИЙШЛИ ОКРЕМИМИ КНИЖКАМИ

1. Садовий розсадник, підручник для ВУЗ-ів, агрономів та кооперативних робітників, Харків, 1929, 324 стор.
2. Плодові асортименти, підручник для ВУЗ-ів, агрономів та кооперативних робітників, Харків, рік 1930, 355 сторінок.

НОВОГРАД-ВОЛИНСЬКИЙ (ЗВЯГЕЛЬ)

(Продовження із стор. 1-ої)

ним центром. Ще й до наших днів у місті збереглися руїни замку-фортеці князів Острозьких (XIV — XV ст.). Ці руїни розташовані над рікою Случ на високій гранітній кручі, яка кількадесятьметровою прямовисною стіною височить над берегом ріки.

Під цими руїнами ще донедавна існували підземні ходи, один з яких починався 10 — 15 метрів нижче верха гранітової стіни і йшов на захід у місто. На деяких вулицях ще й тепер трапляються провали у ці підземні ходи.

У межах руїн замку був великий кам'яний собор (зруйнований у 1933 чи 1934 році), а поруч — великий польський костел (також зірваний у той самий час). До собору й костелу примикала велика ярмаркова площа, а за нею був базар. Трохи нижче, також на березі

Случі, стояла стара затишна Троїцька церква, яка, тепер, здається, також не існує.

Старе місто Звягель у нових часах не витримало конкуренції із другим старим нашим містом — Житомиром, що позначилось на розвитку Звяглі аж до наших днів. Коли в Україні заведено губернії (часи Катерини Другої, коли в Україні було знесено поділ на полки), то було створено й Волинську губернію. Головним містом нової губернії мав стати Звягель, який тоді й перейменовано на Новоград-Волинський. Але у Звяглі виявився брак приміщень для губерніяльних установ. Тому тимчасово ці установи були розміщені в Житомирі, хоч це було й не зовсім зручно, бо Житомир стояв майже на межі Київської губернії. Пізніше мали побудувати приміщення в Новограді-Волинському і перевести туди губерніяльний центр. Цих приміщень так і не побудували, тому Новоград-Волинський лишився повітовим містом до самої революції.

Незважаючи на провінційний стан, у місті було чимало передових людей, які не погоджувалися з політикою царського уряду, що уможливило заснування в Новограді-Волинському "Товариства об'єднаних слов'ян" — одної з декабристських груп (1823 р.).

25 лютого 1871 року в Новограді-Волинському народилася визначна українська поетка Леся Українка (Лариса Петрівна Косач-Квітка).

Згадуючи своє дитинство, проведене тут, на берегах Случі, Леся Українка писала:

Передо мною килими чудові
Натура стеле — темнії луги,
Славуті красної бори соснові
І Случі рідної веселі береги.

Невеликий будинок, у якому народилася велика поетка, стоїть трохи збоку від Медового провулку, перейменованого тепер на вулицю Лесі Українки. У двадцятих роках будинок належав одній жидівській родині і був у дуже поганому стані. Іколи в нього вносили учні місцевих шкіл, щоб показати приміщення, у якому народилася і жила поетка.

Тепер у цьому будинку міститься школа, яка названа ім'ям великої поетки. Одна з кімнат перетворена на музейний куток пам'яті Лесі Українки. Як видно з вірша П. Дорошка (див. 1-шу стор. ц. числа), стан будинку не поліпшено й сьогодні, хоч це чи не єдина більша матеріальна пам'ятка по великій поетці. Здавалося б, що в цьому будинку давно вже пора зробити меморіальний музей Лесі Українки...

До революції у Новоград-Волинському було яких 20 тисяч населення, дві гімназії (чоловіча й жіноча), одна вищепочаткова та кілька початкових шкіл.

З розвалом Російської імперії місту було негайно повернено його стару назву — Звягель, тим більше, що місцеві жителі ніколи його інакше й не називали. Звягель став культурним осередком, з якого поширювалася уже не російська, а українська культура в кількох районах.

Стратегічно важливе розташування міста (річка Случ і залізнична станція поруч) спричинилася до дуже важких боїв армії УНР з більшовиками, а потім поляків з більшовиками.

Влітку 1920 року у Звяглі вибухло велике повстання проти більшовиків, придушити яке окупантам удалося аж через кілька тижнів, підтягнувши великі військові з'єднання. Фактичною причиною повстання було

небажання людности визнати російський окупаційний режим, але самою іскрою, що спричинила вибух, був факт, що озброєні чекісти зайшли в собор під час Служби Божої, не знімаючи навіть шапок, і зажадали видачі метричних книг. Священник книг не віддав, а вірні схватили напасників, виволокли їх із церкви і поскидали із прямовисної граничної стіни на прибережні скелі.

Повстання почалось тієї ж ночі, а на ранок місто і кілька навколишніх сільських районів було очищено від окупанта. При цьому значно потерпіло жидівське населення міста.

З перемогою окупантів місто знову було перейменовано на Новоград-Волинський, хоч місцеве населення й далі його звало Звягель.

Звягель дуже потерпів в останню світову війну. По війні його відбудовано і значно перебудовано. У 1957 році відзначено його ювілей: преса багато писала про історію міста, відзначила його давнє походження (700 чи 800-ліття) тощо.

У всіх повесинних довідниках поруч з офіційною назвою Новоград-Волинський у дужках подається і стару українську назву міста — Звягель. До війни назва Звягель була виявом українського націоналізму і її ніхто наголос не вживав.

Навколо міста, як писала Леся Українка, "килими чудові натура стеле", себто розкішна волинська природа: родючі осяяні сонцем поля, чудові ліси, повноводі ріки. Саме під містом (коло передмістя Плетянка) у Случ впадає бистровода Смолка, так що місто стоїть у куті, створеному двома річками. Навпроти міста Случ тече бистро, по переказі, пробивши собі річище крізь узвишся, оголивши при цьому гранітне підложжя. Нижче міста, як і вище нього, її течія спокійна, лагідна.

Напроти міста за річкою на горі розташований великий парк графа Мезенцева, одного з царських кумів. У парку тому був побудований величезний замок-палац, що мав коло 200 кімнат. Цей замок у час громадянської війни були спалили поляки. Потім його відбудували.

Оповідують, що власник цього палацу-замку й парку, російський поміщик Мезенцев, був неймовірно багатий, який хизувався своїм багатством перед самим царем. Є народний переказ, що одного разу він, добре випивши, заперечався з царем Миколою Другим:

— Хочеш, то я підлогу цієї залі вистелю срібними карбованцями?

— Ні, не вистелеш, — відповів цар.

— Вистелю! — затіявся Мезенцев. — Закладемся на слово честі.

— Закладемся! — відповів цар.

Коли їм перебили руки, то цар і сказав:

— От бачиш, куме, ти так програв заклад, бо яким боком карбованці не покладеш на підлогу, то ходити по ній не можна буде: з одного боку карбованця — мій царський портрет, а з другого боку — мій царський орел... А що ж то за підлога, як по ній ходити не можна?..

Думав, думав граф, а тоді покликав майстрів і сказав їм срібні карбованці на підлогу не вкладати, а ставити їх... Цим довів цареві, що він багатший від нього і ще й хитріший...

Чи зберігся цей замок у час Другої світової війни — не відомо. Та парк напевно встояв. І він, очевидно,

як і колись, так і тепер, є улюбленим місцем відпочинку і прогулянок для мешканців невеликого але давнього і славного українського міста, у якому народилась велика Леся Українка, пам'ять про яку напевно переживе й ця остання окупація. І тоді, врешті, вдячний народ поставить їй належного пам'ятника на місці її народження.

П. П-с

Ольга ЛУБСЬКА

ПІСНЯ ПРО ВЕЧІР

Ліг та й спить, як пан,
Гість непростений.
В головах жупан
Синій, зношений,
Пилом зоряним
Припорошений.

За прогоном піль
Свіжо зораним
Не цвіте кукіль,
Ані рожами, —
Борозна лежить усе буднями.
Учувається голос люблений
Понад іншими прехорошими.

Якими соняшними дзвони стали б,
Коли б отак мені прислали
(Не золото і не кристали,
Не дар у водах запашних)
Червоні з чорними троянди повні —
Той з покуття, що на іконі,
Вишиваний рушник.

ТОВАРИШКАМ ШКІЛЬНИХ РОКІВ

Все синтеса мені такими:
Очі повні ясного неба,
А в руках оберемки рясту.
Осипається сміх ваш рясно —
Пелюстки на зелений килим.
Спогаданню ж не більше треба.

Якось дивно, незвично й шкода,
Що з вас кожна — чиясь дружина,
Що без мене зросли й любили.
По доріжках, стежках, стежинах,
Тих, де ми кісники губили,
Ваші діти до школи ходять.

ЯК ЗА ДИТИНСТВА

Моя рука в твоїй рүці,
Як за дитинства. Мамо, мамо,
Які це трави й чебреці,
Якими свячені димами,
З чніх надиляниць, що й відсіль
Упнтись можна до нестями?
А ти... ой, чи живеш ти, мамо?

ДО ТРОЯНД

Ви — музика.
Зведіться із тісної рами,
Вам золоті пелюстки просвітять аж до моря.
Ласкав'я хвили там теплом полоще землю.
При березі надслухасте пісню,
Таку зворушливу, як ваші вінця,
І вже не вернетесь ніколи.

Концерт української симфонічної музики

Як ми вже повідомляли в попередньому числі, 8 квітня в найкращій концертній залі Торонта відбувся концерт української симфонічної музики. Концерт складався з таких творів: М. Лисенко — Л. Ревуцький: Увертюра до опери "Тарас Бульба", А. Штогаренко: сюїта "Пам'яті Лесі Українки", Б. Лятошинський "Галицький танець" (із опери "Золотий обруч").

У другій частині виконано цілий ряд творів для симфонічної оркестри й хорів з солістами: С. Людкевич — "Ой вигострю товариша" (текст Т. Шевченка), соліст А. Сорока, М. Лисенко — кантата "Б'ють пороги" на текст Т. Шевченка (солісти: М. Гузар, М. Одноріг, В. Пирожак, Н. Жолкевич, А. Дербиш, І. Гудзовський, відомий оперовий співак М. Голинський, С. Кривенький, П. Мазепа, М. Пришляк, І. Пирожак, М. Ференц, Ю. Хомин), С. Людкевич — "Кавказ" (частина II. Молитва) для мішаного хору з оркестрою, М. Лисенко — Кантата на слова Т. Шевченка: а) "Радуйся, ниво непопята", мішаний хор з оркестрою, "І процвієш, позеленієш" — квартет Л. Зюбрак, Л. Склепович, В. Тисяк та О. Гошуняк, "І спочинуть невольничі утомлені руки" — жіночий хор, солістка Леся Зюбрак, "Тоді, як Господи, святая на землю слава прилетить" — соліст М. Голинський з хором, "Оживуть степи, озера" — мішаний хор.

У концерті взяли участь: велика симфонічна оркестра м. Торонта, солісти та три хори: жіночі "Арфа" і "Чайка" та чоловічий — "Прометей", разом понад 150 осіб. Диригував — Лев Туркєвич, відомий львівський оркестровий диригент. Спонзор концерту — відділ СУМ-у в Торонті.

Концерт мав великий успіх: усі квитки випродано, зала виповнена вщерть. Концерт розпочато канадським та українським гімнами у виконанні симфонічної оркестри. Це було справжнє свято української етнічної групи в Канаді: українцям у Канаді сьогодні заздрять, зовсім не ховаючи цього, всі етнічні групи: ми справді не тільки чисельна, а й найкраще організована група, яка з кожним роком здобуває все нові й нові успіхи в ділянці політики, культури й економіки Канади. Цей концерт теж наложив до одного з наших визначних досягнень — ми виявили тут свої справді великі можливості і свою працьовитість та творчий розмах.

Найкращим твором, а разом і твором, який найкраще сприйняла публіка, була Штогарєнкова сюїта "Пам'яті Лесі Українки", яка складається з чотирьох частин: Вступ, Пісня, Баляда і Гопак. Цей твір не тільки глибоко сучасний, він ще й написаний на цілком українській народній основі, на тому невичерпному народньому джерелі, якого сьогодні вже не мають багато західних народів, і якого тим більше не мають американці, тому їх музика, базована на формалістичній основі, не довговічна і не може зворушувати слухача. Крім того цей твір написаний із справжньою майстерністю, він багатобарвний, композитор дуже вдало використав сучасну музичну техніку: добір інструментів вняткове вдалий.

Штогарєнкова сюїта "Пам'яті Лесі Українки" — твір ліричний, його музична мова проста (без формалістичних викрутасів!), тому вона щира і дохідлива до слухача: вона зворушує людську душу до самої основи. Але лірика цього твору, яка місцями, здається, доходить до своєї найвищої точки і от-от перейде в трагізм, на-

скрізь оптимістична і жодної нотки трагічної приреченості в творі ви не почуєте: віра в людину і сонячна радість, радість творчої праці пронизують увесь твір від початку до кінця. Тому й не дивно, що кінчається сюїта бравурним, — але яким же елегантним! — гопаком, що дуже здивувало англomовних критиків: мовляв, нерозгаданий фокус українського композитора — ліричний твір, а кінчається бравурним танцем.

Знаю, що викличу іронічну посмішку в усіх ляхівських хахлів, а тим більше в коломийських "націоналістів", які падають ниць перед усім чужим (тільки тому, що не вміють самі бачити), але скажу, що це ознака нашого мистецтва взагалі, а не тільки музики. Ця вняткова ліричність, упарі з непереможною радістю і вірою в людину, характерна для раннього Тичини, М. Куліша, Ю. Яновського, О. Вишні і взагалі для всіх ваплітян, це дуже яскраво виражене в творчості О. Довженка, у Багряного ("Тигролови"), в Осмачки ("Старший боярин") тощо, тощо. Це — ознака молоді всієї непереможної сили нашої нації.

Ці якості твору викликали справжнє захоплення музичних критиків англomовних щоденників. Ми часто не доцінюємо своїх іншомовних сусідів, які походять із західноєвропейських народів. Більше — ми часто кривдимо їх, думаючи, що вони безсилі відчутти й зрозуміти мистецький твір, який поза формальними осягами має ще й властивість промовляти до людської душі й почуттів. Дуже яскраво це висловив І. Костецький у своїй рецензії на "Марусю Богуславку" Ів. Багряного, мовляв, усе, що не блищить, а промовляє до душі, західному читачеві не промовить нічого.

Хибність цієї думки ствердив концерт симфонічної музики в Торонті: ані досконала своєю формою увертюра до "Тараса Бульби", ані тим більше витончений щодо форми, але занадто формалістичний "Галицький танець" із опери "Золотий обруч" Лятошинського не полонили англomовних критиків: вони були захоплені саме сюїтою Штогарєнка. Рецензент "Телеграму", напр., починає свою рецензію словами: "Програма... виявила, що існують ще композитори, крім Баха, Бетховена, Чайковського і Брамса". А музичний критик "Торонто Дейлі Стар" Г'юг Томпсон усю свою рецензію присвятив виключно розглядові Штогарєнкової сюїти, підкреслюючи барвистість музичної мови твору, різноманітність настроїв, патетику, використання властивостей інструментів тощо, і одночасно шкодує, що на концерті не було тих, під чім наглядом існує торонтська симфонічна оркестра, а концерт фактично був лише українською імпрезою.

Між іншим той же рецензент із "Стару" дуже хотів дістати відомості про Штогарєнка, ім'я якого він чув уперше, але... тих відомостей йому ніхто із організаторів концерту не міг дати. Негарно напрошуватись, але в таких справді неприємних випадках "Нові Дні" можуть послужити навіть тим, хто їх не любить.

Що сказати про саме виконання? Думаю, що нам пора говорити те, що ми думаємо. Отож, коли симфонічна частина (перший відділ) може цілком задовольнити й вибагливого слухача, то друга (солісти й хори з оркестрою) на нашу скромну думку не могла задовольнити й середнього слухача. Хор майже вдвічі більший від оркестри не міг донести до слухача майже жодного

слова (щастя, що всі тексти слухачі знають напам'ять!). Динця хорів і більшості солістів — майже ніяка. Загальне враження, що люди співають ноти, а не твори — душа в співі відсутня. Отож, на сцені був великий зведений АМАТОРСЬКИЙ хор. Мені скажуть: самі знаємо, що аматорський, то чого ж ти невдоволений? Так, але концерт вийшов далеко ПОЗА МЕЖІ аматорщини, то мусимо ставити й відповідні вимоги також і до хору та солістів. Із солістів треба виділити Михайла Голіського, Лесю Зюбрак та О. Гошляка.

Та поруч з цим я з найбільшою повагою ставлюся й до решти солістів і до всіх хористів: вони дали максимум того, на що вони були спроможні, як аматори. Дисципліна хору — зразкова. Поведінка на сцені — чудова. Костюми — гарні і яскраві, але не стильні (також ознака аматорщини). Фактично ці ентузіастично-хористи й дали змогу Л. Туркевичеві влаштувати цей назагал чудовий концерт. За це їм належить і найбільше признання і найщиріша подяка від усіх трьох тисяч слухачів концерту.

Щодо самого диригента, то можна сміливо сказати лиш два слова: Браво, Туркевич! Браво, за сміливість, за творчу винахідливість, за працю з хорами, з солістами, врешті, браво за добір творів і за їх виконання. Але — вибачайте, дорогий масстро! — треба сказати правду: ви здивували буквально сотні людей, коли своїми поклонами на оплески неуків примушували їх плескати ще більше після кожної частини Штогаренкової сюїти, унеможливили сприйняття твору як цілості, зробивши з нього для слухача фактично чотири окремі твори. Це також аматорщина, на яку хто-хто, а Лев Туркевич не сміє собі дозволити! Ні, Туркевичеві на таку "розкіш" дозволяти собі не годиться.

Врешті, про спонзорів концерту — про відділ СУМ-у в Торонті. Це, мабуть, чи не перше добре діло, яке зробила ваша організація, бо вся ота ваша "політика", націоналістичні "однострої" і вождівсько-ефрейторська муштра варта... самі догадайтесь, чого воно те все варте! А влаштуванням такого концерту ви зробили справді хороше й корисне діло. А якщо після цього твори наших композиторів будуть виконуватися на канадських симфонічних концертах, то заслуга ваша буде більшою.

Співпраця з вищою творчою інтелігенцією ще ніколи жодній організації, а тим більше молодечій організації, не пошкодила, а навпаки. Знаю, що майже сто відсотків сумізіців вороже наставлені до "Нових Днів", але я найщиріше вітаю їх усіх із справді визначним досягном. А концерт української симфонічної музики інакше, як великим загальним досягном українців Канади назвати не можна. У ньому СУМ переріс сам себе і спромігся на діло всеканадійського (українського, звичайно) значення.

П. Волиняк

ХТО Ж ТАКИЙ ШТОГАРЕНКО?..

Відомий сучасний український композитор Андрій Якович Штогаренко народився 15 жовтня 1902 року в селі Нові Кодаки під Дніпропетровськом. В роки національної революції був членом ансамблю гармоністів, яким керував його батько. Від 1921 по 1927 рік викладав спів у школах м. Катеринослава (Дніпропетровськ). У 1926 — 30 роках керував ансамблем гармоністів, який сам організував. Цей ансамбль мав офіційну назву "Перший український комсомольський ансамбль гармоністів".

Пізнав, А. Штогаренко, виробивши собі добрий і фаховий стаж, одержав змогу оформити свою музичну освіту. Він вступив у Харківську консерваторію, яку й закінчив з відзнакою по класі композиції проф. С. Богатирьова (1936 р.).

У роки другої світової війни А. Штогаренко, як і вся українська творча інтелігенція, був вивезений на схід. У час війни він був відповідальним секретарем Правління Спілки Радянських Композиторів Туркменії. З 1940 року був членом, а в 1947 — 1956 роках заступником голови Правління Спілки Рад. Композиторів України. Від 1948 р. А. Ш. член Правління і секретар Сп. Рад. Композиторів СРСР. У 1947 році йому надано звання заслуженого діяча мистецтв УРСР. Як і всі мистці та письменники, які працювали "на оборону", А. Ш-ко нагороджений орденом Трудового Черв. Прапора (1948) та двома медалями. У час війни (1944 р.) вступив у компартію.

Як відомого композитора і доброго організатора, А. Штогаренка в 1954 році призначено на посаду директора Київської Консерваторії.

ГОЛОВНІШІ ТВОРИ А. ШТОГАРЕНКА

Для солістів, мішаного хору та симфонічної оркестри: Поема-кантата "Про каналські роботи", слова народні, 1936 р.; Симфонія-кантата "Україно моя", слова А. Малишка та М. Рильського, 1942 — 43, партитура і клавир видана у видавництвах Музгіз - "Мистецтво" в 1947 році; кантата "Москва" (до 800-ліття Москви), слова М. Рильського, 1948 р.;

Для мішаного хору й симфонічної оркестри: Кантата "Переможцям — слава!", співавтор Д. Клебаинов, слова О. Новицького ("Мистецтво", 1949).

Для голосу та симфонічної оркестри: Сюїта I "Дівоча доля", 4 українські пісні, 1937.

Для симфонічної оркестри: Симфонія-казка, 1947; Сюїта II "Дитинство" за М. Горьким, 1939; Сюїта "Пам'яті Лесі Українки", 1950 (виконана вперше в Києві, 1951, диригент Натан Рахлін, видана в Музгізі, 1952); поема "Похід", 1936, увертюра-марш на тему Миколи Лисенка, 1951; Вальс, 1951; Баллада "Пам'яті друга".

Для духової оркестри: Сюїта, 1946, ("Мистецтво", 1947); Марш допуску Дніпрогесу ("Мистецтво", 1932).

Квартет, 1935.

Для фортепіано: Прелюд, 1933; Поема, 1942; Картина із побуту народних месників, 1954;

Для скрипки з фортепіаном: Рондо, 1935, Поема, співавтор Д. Клебаинов 1943, "Пісня" ("Мистецтво", 1950).

Для балету: Танець ("Мистецтво", 1933; Два українські танці (Музгіз, 1954).

Для хору без супроводу: "Пісня про Україну", слова І. Неходи, 1945; "Колгоспна-величальна", слова І. Неходи (Музфонд, 1948), "Жіночі портрети", 3 пісні, слова В. Бичка та П. Воронька (Музгіз, 1950).

Романси та пісні: Баллада "Чернець", слова Т. Шевченка, 1939; Дві пісні на слова Ів. Франка (Київ, Музфонд, 1951).

А. Штогаренко написав ще музику до 15 вистав та до 4 фільмів.

Це далеко не всі твори А. Штогаренка. Та й відомості наші обмежуються кінцем 1956 чи початком 1957 року. Як бачимо з цього неповного переліку, далеко не всі твори нашого відомого композитора видані.

ВАСИЛЬ ІВАНИС. СТЕЖКАМИ ЖИТТЯ. Спогади. Книга перша. "Перемога". Торонто. Канада. 1958 р.

У передмові автор цієї книги висловив жаль, що "мемуаристика українського народу... невелика". А я до цього додав би: особливо мало спогадів про життя й революційні події на Кубані. Тим то добре, що цей відомий кубансько-український діяч почав друкувати свої спогади, закросні на широкий засяг у часі й просторі (дореволюційні часи, події на Кубані під час революції, діяльність на чужині).

Рецензована книга охоплює дореволюційний період життя автора, тільки одним красчком зачіпаючи початок революції (розділ ("Революція на провінції"). У зв'язку з цим хотілося б висловити сумнів, чи добре роблять наші мемуаристи, починаючи свої спогади обов'язково з дитинства. От Галина Журба недавно видрукувала "Далекий світ", дійшовши тільки до одинадцяти років життя, О. Шулгин друкує в "Літературній газеті" спогади про "дитинство й юнацтво"... Добре, як людина ще помине та дотягне й до цікавішого з громадського погляду періоду свого життя, а як ні? Звичайно, кожному, може, присмислювати, що в нього був добрий дідусь та бабуся, кожного любила рідна мати, але чи це таке вже важливе для історії суспільного й національного життя? Правда, крізь призму дитячої психології можна показувати й світ дорослих (це вдало зробила Галина Журба), але дитяче сприймання не завжди відповідає історичній правді. Наприклад, В. Дорошенко написав у своїх "спогадах з дитячих літ" ("Овид" ч. 2. 1959 р.)

ВЕЛИКА МЕБЛЬОВА КРАМНИЦЯ БУРЛАКОВА

KELUINATOR

Великий вибір хатніх і конторських меблів.

Електричні прилади та інше.

Читачам "Нових Днів" — спеціальна увага і знижка.

BURLACOFF'S FURNITURE

619 Queen St. W.

Toronto, Canada.

Tel. EM 8-6812

про свого діда-пристава трохи чи не гумористично (мовляв, "гоголівський тип", ставився до нас, унуків "сердечно, був добрий, веселий і несварливий"), але чи до сміху було тим, що їх він, той дід, бив нагаями?

У всякому разі багато важливіше зафіксувати для історії діяльність дозрілого діяча, в якого особисте переплітається з громадським.

На жаль, і Василь Іванис не порушив цієї "традиції" наших мемуаристів починати *ab ovo*. Правда, його описи козацького побуту цікаві, але решта — 4/5 книги — заповнена описами шкіл всеросійського типу, з численними іменами вчителів, його шкільних товаришів та знайомих, тобто тим, що його можна знати й у будь-яких інших спогадах про російські дореволюційні школи. Тут читач мимоволі перескакує через сторінки, шукаючи цікавішого, специфічно-кубанського. А ще більш хотілося б довідатись про діяльність отамана Іваниса під час бурхливих подій 1917 — 20 років на Кубані!

Крім того, сучасного читача з будь-якої частини України, в тому числі й з Кубані, неприсмислює вражас неперіодичне поєднання в спогадах взаємосуперечних "ліній" — українства, станово-козацької ідеології і всеросійства. Автор, мабуть, здивується, прочитавши це, бо ж у спогадах є й виразні ідейно-політичні заяви, що свідчать про його патріотично-українську позицію. Але я маю на увазі факти й висловлювання з його біографії, з того часу, коли в нього теперішніх його поглядів, очевидячки, ще не було. За це його ніхто тепер судити не буде, але факти в спогадах такі.

Українства в цій книзі найменше. Це дрібні крихти, що їх доводиться просто вибирувати в тексті. Це згадка про те, що діти вчителя Безкровного говорили по-українському (ст. 55), згадка про українські промови о. Виталія й полкових командирів, як вряджали пластунів на фронт, кількаразові згадки про прилиплисть кубанських козаків до українських пісень. Але читач не довідується навіть про те, якою мовою говорив автор у своїй родині, одружившись з тією дочкою вчителя Безкровного, що ото так здивувала була його українською мовою. Про революційні події на Україні 1905 й 1917 років, автор майже не згадує.

Козацька "лінія" в спогадах виразна. Автор увесь час підкреслює козацьке героїство, що його він охарактеризував в одному місці як "хвасько-жартівливо-бойовий (море по коліна)" настрій (ст. 181). А крім того, він подає й відповідні факти з своєї "поведінки": не зважаючи на свою участь у підпільній революційній діяльності, пов'язаність з соціал-демократами, він добровільно записався до війська (хоч міг би його й обминути, як студент), відмовився від професійної кар'єри і теж добровільно пішов у царську армію вже під час війни. І це в той час, коли поступова російська й українська інтелігенція бажала царській Росії поразки!..

Та найприкріше, може, те, що автор зображує з явною симпатією явних "єдиноділимців" — генералів Корнілова, Алексєєва, Каледіна, називає "полковником-геросом" Нєжинцева, а раннього білогвардійця осавула Чернецова "відважним командиром". Він не застерігає того, що Корнілов як текинець, а Алексєєв як калмик з походження були зрадниками своїх народів, а підкреслює їхню імперську службу. З незрозумілою нашому читачеві ніжністю пише він про дінського отамана Каледіна, дарма, що той виступав (і про це автор згадує) на московській державній нараді з "високопатріо-

тичною промовою" і "засуджував сепаратизм". Навіть портрет його умістив! І знову такий факт з життя самого автора: він добровільно записався до т. зв. Добрової армії, найбільшого ворога всякого українства, в тому числі й кубанського. Тим то в нашого читача й складається таке враження, що автор був у полоні козацької становості й російської імперськості.

Я відзначаю ці факти як прикря дійсність з минулого тієї кубанської інтелігенції, що не могла відірватися від станових інтересів і приносила їм у жертву національні інтереси українського народу. Адже ще й тепер отамаи Білий виступав в Нью-Йорку з доповідями, на які приводить "пару казачішек" з інших козацьких військ і доказує, що кубанські козаки не мають нічого спільного з українським народом, і, навпаки, майже брати з тими "казачішками".

І коли ми знаходимо тепер у тексті спогадів отамаи Іваниса заяву, що суперечать цим фактам, то це, очевидно, продукт пізнішої його свідомості. Свою українську позицію автор визначив так: "Увесь сенс свого буття на землі він бачив лише в поборюванні окупантів червоних чи білих на Кубані чи Україні. Кубань — його найближча батьківщина, але він ніколи не прихилився до протиставлення Кубані Україні, бо був завжди переконаний, що вони мусять існувати, лише доповнюючи одна одну. Інші, інакше (чи це для національної справи важливе? — В. Ч.), українські землі набули певного значення лише пізніше, коли ближче їх пізнав" (ст. 185). Правильно розуміє він і факт відштовхування козаками "городовиків", українців переважно, що, з одного боку, привело перших в обійми білогвардійщини, а з другого — штовхнуло "городовиків" у бік більшовизму (армія Ковтюха на Кубані). Слушно пише він і про те, що на Півдні помилково приймали втікачів "з Московії" як приятелів, а здебільшого то були "реакціонери, що готувалися до реставрації царського режиму".

Вражає в спогадах феноменальна пам'ять автора: він подає такі подробиці з побуту, що аж не віриться, щоб усе те можна пам'ятати. Пам'ятає, як кого звали по-батькові (це, між іншим, не в дусі української мови називати чужих і далеких по-батькові), ціни, години чекання на поїзд тощо.

Спогади ці написано широко, автор не приховував, як я відзначив, нічого, навіть прикрого для репутації українського діяча. Було б тільки краще, якби він "попутно" давав відповідну інтерпретацію таких фактів. Нетерпляче чекаємо появи дальших частин його спогадів.

В. ЧАПЛЕНКО

КНИГА, ЩО БУДИТЬ ДУМКИ

(Докія Гуменна: Вічні вогні Алберти. Едмонтон. 1959 р.)

Досліджуючи літературну продукцію нашої еміграції, майбутні історики української літератури, напевно, приділять особливу увагу книгам подорожніх репортажів Докії Гуменної "Багато неба" і "Вічні вогні Алберти". Ці дві книги розкажуть їм про нашу еміграцію багато більше, ніж, мабуть, уся емігрантська белетристика.

"Вічні вогні Алберти" я прочитав буквально за один присяд. Закопали мене не якісь особливі естетичні "вальори" цієї книги. Ні до яких мистецьких ефектів Д. Гуменна в ній і не прагнула. В "белетристичку" вона впаде лише в описах природи. А загалом її книга —

це безпретенсійно, "нарисово" викладені враження від подорожі по деяких місцевостях "Української Канади".

У її розповіді, зокрема в описах індустріяльних пейзажів, у зображенні зустрінутих нею людей є чимала доза безпосередності та жіночої емоції. В її захопленні розкішними житлами українських фермерів, напр., чувається туга за гарним життям — та туга, що її може зрозуміти лише той, хто більшість свого життя прожив на славнозвісних "житлових площах" в СРСР, потім поневірявся в діпістських бараках, та й тепер не мріє стати власником такого "палаца".

Але Докія Гуменна — розумна жінка, не кажучи вже про те, що вона — досвідчена письменниця. Вона вмє спостерігати і вмє спрямувати увагу читача на істотне, першорядне та виділити його добором деталей, які те основне підкреслюють.

Її картини природи, "натюр-морти" та люди — пластичні й переконливі. Вони живуть на сторінках її книги. Гуменна знайомить нас із дуже інтересними й дуже симпатичними людьми, передає нам свою пошану до них, і ми вже ніколи не забудемо ні подружжя Паушів, ні Володимира Купченка, Дарію Янду, подружжя Підручних та інших — "цю заокеанську галузь українського народу в найкращих його зразках", як каже письменниця. Це дуже милі люди й щирі українські патріоти, які в новому світі зберегли в собі найкращі якості української людини.

Книга Гуменної розкриває передо мною — як і перед іншими нинішніми й майбутніми своїми читачами — вельми барвистий куточок українського "всесвіту", широкими мазками малюючи життя канадських українців, які наповнили бадьорним трудовим шумом чималий клапот своєї нової батьківщини.

Разом з Гуменною, ми пишаємось досягами праці колишніх "людей у козячих шкурах", які в перших рядах піонерів освоювали цю територію і вийшли переможцями з неймовірних труднощів і злиднів. Письменниця переповідає в своїй книзі спогади тих піонерів. Їх не можна читати без глибокого душевного зворушення, без подиву й пошани до героїчних зусиль та витривалості боротьби з ворожою напочатку природою.

Разом з письменницею ми проникаємось симпатією до людей "твердої української породи", отих буюковинських і галицьких селян, які виявили таку силу характеру, що дивували емігрантів з інших країв Європи. Вони повністю заслужили свої теперішні достатки.

Але разом з письменницею ми й журимось — з тих фатальних міжусобиць серед братів, їх непотрібного й шкідливого поділу на різні ворогуючі між собою "нації" та "віри", і з того, що чимало з них підпало під вплив вовків в овечій шкурі — комуністів.

Журимось ми й тому, що вже третє покоління українських емігрантів у Канаді дезукраїнізувалося, забуло рідну мову й далеку батьківщину своїх предків.

Це сумний процес, але, мабуть, неминучий. Такий же процес денаціоналізації українських дітей у наслідок їх вростання в життя нової батьківщини відбувається повсюди (та хіба тільки наших дітей!), а в США та Канаді з особливою швидкістю. Чи можна хоч трохи "знешкодити" цей процес "канадизації" — бо зупинити його не можна і не треба?

"Жертвенна українська громадськість збирає сотні й тисячі доларів на будову церков, — пише Д. Гуменна. — Але вимре це покоління, прийде на зміну те, що те-

нер поспіль заговорило англійською мовою і не має ніякого приязнання до української культури. То й нащо ж ті величаві будови воздвигаются, коли тому поколінню байдужісінько, в якій церкві молитися?

Воздвигуючи будови з каменю, треба вже тепер дбати, щоб і душі молодого покоління, яким церкви будують, наповнювалися українським змістом, а це, без повсякденного творення духовних цінностей живими діючими українськими творцями, так не вдається. І якщо громадськість не підтримає праці живих діючих мистців, письменників і вчених фондами, то за два десятиліття й те, що є, стане тільки музейними експонатами, цікавими для двох дослідників".

Не погодитися із цим не можна. Звичайно, ніхто не має "морального" права вказувати канадським українцям, як вони мусять витратити свої гроші, але їм було б варто замислитися над тим, що каже Гуменна.

Скидається на те, що "канадизовані" українські фермери, робітники й інтелігенти в своїй масі не відчувують особливої потреби в українській культурі, задовольняючись нагодою згадати свою українськість піснюю за спільною чаркою. Але чи можна дуже винити їх за це?

Емігрували ж вони чи їх батьки не з української самостійної держави з розвиненою національною культурою, а з австрійських, польських та румунських провінцій, коли вони й не знали як слід, хто вони такі. Просто собі "люди в козячих шкурах".

Щоправда, тепер вони знають, що їх стара батьківщина — Україна. І вони вже знають, що вони — українського роду. Але їх зв'язок з своєю батьківщиною, з "старим краєм", це не зв'язок з нацією, а передусім і в основному — сантиментальний зв'язок із спогадами свого дитинства, спогадами про своїх батьків.

Ці спогади вони плекають любовно й щиро. Вони будують церкви, як пам'ятники своєму дитинству й своїм батькам. Вони хочуть, щоб і їх діти перейняли від них любов до минулого свого народу. Але, самі не будши виховані в національній українській культурі, як вони можуть передати її своїм дітям?

Чи це їх вина? Ні. Будьмо самокритичні й запитаймо самих себе, українських письменників і культурних діячів, — що ми самі зробили для того, щоб дати їм високоякісну українську культуру?

Що ми можемо протиставити тій чужій культурі, яка оточує і всмоктує в себе українських дітей на їх новій вітчизні? Чим ми можемо затримати їх при свідомості своєї національної особливості? Для цього бо треба дати їм підстави цією своєю особливістю пишатися!

Докія Гуменна бачить, скорше відчуває, що ми своєю культурною невиробленістю не можемо приналежити до себе молодих людей, уже вихованих у багатшому культурному контексті. Чия вина в цьому більша — нашої нещасливої історичної долі, чи вже й кожного з

нас особисто? Трудно сказати, але в чималій мірі винні всі ми.

Чи можемо ми запропонувати молодим канадським і взагалі американським українцям, що вирости вже тут, літературу, цікавішу й модернішу від англійської, чи бодай рівновартісну їй? Чи маємо ми цікавий український театр, який показував би не лише селян? А втім, треба сказати, що для нашого театру вже дещо робиться, хоч модернізація його покищо відбувається за рахунок чужого репертуару.

Чи можемо ми після цього докірливо хитати головою на адресу молоді, яка втрачає своє українство, бо виросла й виховалася в іншому, неукраїнському світі? Згадаймо про дезукраїнізацію української молоді вже не на іншому континенті, а таки на своєму рідному ґрунті — в самій Україні!

Усе це зовсім не значить, що тепер нам залишається тільки безпорадно опустити руки й дивитися, як чужа культура поглинає українських дітей. Ні, треба боротися за кожного молодого українську людину, бо — хто знає — може вона в тій чи іншій мірі, при тій чи іншій нагоді може бути вельми корисна для свого народу.

Боротьба за збереження українськості наших дітей — дуже складна й відповідальна справа. Довірити її можна лише компетентним і добросовісним людям. Усяке аматорство тут більше зашкодить, ніж принесе користі. Є в нас такі "культуртрегери" та "партійні виховники", що можуть тільки відштовхнути молодих людей від нашої національної справи. А найшкідливіша для неї наша партійна міжусобиця...

Шкода, що Д. Гуменна не змогла чи не мала нагоди поговорити з молодими канадцами українського походження, довідатися від них, що могло б зацікавити чи імпонувати їм в українській культурі. Без цього нарисована письменницею картина неповна; їй насамперед бракує глибини, перспективи.

У торонтській газеті "Вільне слово" за 11-е квітня вміщена цікава стаття студента Євгена Хворостіля під назвою "Ще про студентів і національну спадщину". Автор статті пише:

"Студенти хочуть пізнати свою національну спадщину. Порівнюючи політичну, внутрішньо-державну виробленість місцевих громадян з політичним примітивізмом і, на жаль, також лицемірством деяких "старших" українців, студенти погорджують не тільки ними, але й усім тим, що вони репрезентують.

Тому, коли студентам національну спадщину збирається передавати якийсь "старший", що з захопленням цитує: "Обніміте ж, брати мої, найменшого брата", а сам готовий утопити цього найменшого брата в ложці води тільки тому, що той не симпатизує його партії, то студенти з несмаком від нього відвертаються.

Маючи підірване довір'я до таких "старших", студенти виминають їх як посередників, через яких вони могли б одержати національну спадщину і шукають безпосередніх доступів до неї.

Помінаючи той факт, що такий стан не є природний, треба ще додати, що безпосередніх доступів до національної спадщини знайти, зокрема на еміграції, майже неможливо. В тім і все лихो.

Я дійшов до висновку, що почином охоти до плекання національної спадщини є насамперед філософсько-естетичні зацікавлення, тобто такі зацікавлення, що звернені до нашої культури..."

MODERN HEATING

ОПАЛЕННЯ:

Водяне — Парове — Помпи

Оіл Борнери та направи.

J. KIRICHENKO

134 DOVERCOURT RD.

TORONTO, ONT. PHONE: LE 2-8829

До цього голосу молодого українця в Канаді треба пильно прислухатися. Молоді люди потребують повноцінної культури насамперед і їй треба їм дати.

„Думки, викликані книжкою Д. Гуменної, відвели мене в сторону від моєї теми. Та в цьому, власне, й полягає вартість її книги. Вона бо значна саме тим, що „провокує“ нас на багато думок, які мають відношення не лише до канадських українців, а й до всієї нашої діаспори.

Серед відгуків на книгу Гуменної є й закиди: когось вона, мовляв, не запримітила, когось згадала лише побіжно, а декого й зовсім не вшанувала своєю увагою; не слід було й розкривати особисте життя декого з зустрінутих нею людей...

Шкода, якщо ці закиди мають якусь підставу. Не будучи знайомі з місцевими умовами, ми не можемо судити й про те, наскільки ці закиди справедливі. Але пам'ятаймо, що важко всім догодити, та й не завжди можна всеосійно написати про бачене, коли того баченого так багато, що на перетравлення його треба дуже багато часу. Щодо „розкритого“ особистого життя, то письменниця, напевно хотіла, щоб бачені нею цікаві люди не були на сторінках її книги безбарвними ходячими схемами, а щоб вони були справді живими людьми, з плоттю і кров'ю в жилах.

У всякому разі я можу ще раз підкреслити найголовніше: всі люди, що їх описала Докія Гуменна в своїй книзі, викликають нашу глибоку симпатію. Нічого негативного письменниця про них не сказала.

„Вічні вогні Алберти“, при певній, мабуть, неминучій її поверховості, цікава й повчальна книга. За її появу

на світ треба подякувати п. П. Паушові, який видав її власним заходом. Прочитати її мусять усі інтелегентні люди нашої діаспори.

В. СВАРОГ

ДЖОН КІТС: ВИБРАНІ ПОЕЗІЇ. Вступна стаття й переклади Яра Славутича. Лондон, 1958.

Румлива Українська Видавнича Спілка (Лондон) нещодавно видала згорі зазначену книжку (50 сторінок). Подана на початку вступна стаття автора перекладів знайомить читача із життям поета (на тлі епохи) Джона Кітса, що був сучасником більш за нього голосних поетів — Д. Г. Байрона та П. Б. Шелі. Перший найбільший розділ займають „Сонети“ Д. Кітса, далі — ще два розділи: „Оди“ та „Баллади й пісні“. У кінці одну сторінку займають примітки, що дають пояснення деяких слів чи до згадок про осіб.

Кожний розуміє, що перекладати сонети з чужих мов є завданням нелегким. І тут слід підкреслити, що автор перекладів досить і із замишуванням, попрацював над цими перекладами і добре справився із цим завданням. Добірність вислову як і ритмічного звучання цікують ці переклади. Звичайно, як і в кожному нелегкому ділі, можна знайти дещо, що може краще б можна висловити, як от: „Ти — красна стая невмирущої мари!“ (ст. 31), бо слово „стата“ означає — чоловічу чи жіночу стата, проте тут для кожного прозоре значення — „постата“. Або — радше мабуть коректурний огріх (в одній літері): „Тоді янчати агнята між горбами“, слід було дати — „ячати“. „Знайшли б ми зелену подушку“ (ст. 48) — тут ритмічний наголос падає на другий від кінця склад, хоч натуральний — на третій.

Звичайно, це все дрібнички, яких важко зовсім уникнути при всякому виданні. Зате з великою приємністю і насолодою зустріне тут плебас рідної мови свіжі й оригінальні звороти і слова, що їх часто цураються (або й не знають) деякі наші поети і письменники-прозаїки, накопичуючи замість їх то москалізми то польонізми. Ось кілька прикладів.

„Його витання КРАСОВИТА врода Не капе в небуття“. Це ще один синонім до слів „красний“, „гарний“, „чудовий“ тощо.

„...Немов струмки безсмертного ПИТВА“ (ст. 13). Це щиро народне слово „питво“ заступає оті осоружні — „напиток“ (москалізм) і „трюнок“ (полонізм).

„Радісний ВІДЛУНОК в єдианні знайде повноту любови“ (ст. 31). Це збагачує синонімію відтінки поруч слів „луна“, „відгомін“ тощо.

„...Хоч мозок тріскає від ГРОМОВИЦІ“ (ст. 34).

Не зайвим буде згадати і про вживання гарних, рідко вживаних народних слів: „І не приносять повний КОЗУБЕНЬ Гвоздик і рож...“ (ст. 17). Існують паралельні форми „козуб“ і „козубенька“. Також: „Воно, відвічно шепчучи, РЯХТИТЬ“ (ст. 19 — „Море“). Красу цього вислову зрозуміє той, хто почує його з народних уст.

Це тільки декілька яскравіших і рідко, на жаль, уживаних зворотів і слів нашими поетами, які воліють „для оригінальності“ радше перевернути слога, ніж подати його в поправній літературній формі.

Цими удалими перекладами з англійських поетів (заповіджено вже друку дальших перекладів Яра Славутича „Англійські сонети“) Яр Славутич відкриває вдячну сторінку своєї творчості, бо поруч своєї оригінальної творчості „присвоює“ українській мові твори світової літератури, знайомлячи українську читацьку громаду з ве-

Український Робітничий Союз

Братська, допомогова - обзепеченева організація
в Америці та Канаді

Організована в 1910 році, інкорпорована в 1911 р. Має понад 23,000 членів і понад \$ 6,500,000.00 майна. Має найкращого рода найновіші поліси забезпечення на дожиття і на посмертне. Виплачує річні дивіденди. Помагає бідним, хворим і нездібним до праці членам. Помагає матеріально незможним українським студентам у вищих школах. Помагає своему українському народові морально та матеріально в його стремлінні визволитись з чужого поневолення і здобути самостійну, соборну, демократичну Україну. Видає свій, демократичного напрямку часопис „Народна Воля“ українською та англійською мовами.

Організатор в Торонті: Г. Мазурик
81 Dell Park Ave.

Головний осідок У. Р. Союзу:
440 Wyoming Avenue, Scranton, Pa., U.S.A.
Tel.: Diamond 2-0937

НОБИ ІІІІ, ТРАВЕЕНЬ, 1959

ликими поетами Заходу, а тим самим дає їй більші можливості побачити ширші обрії, як і нашої "писацької братії", яку Москва ладна б увесь вік тримати при московському "пійлі".

Як ми бачимо, автор робить велике і шляхетне діло з великим замишлюванням, дбаючи одночасно і про розвиток та розбудову нашої літературної мови. Цю працю треба щиро вітати та побажати дальших успіхів!

Левко РОМЕН

КОМІТЕТ ОБОРОНИ ПАМ'ЯТИ СИМОНА ПЕТЛЮРИ

Як Вам відомо, в Парижі вже другий рік діє наш Комітет, зложений з представників усіх центральних українських організацій Франції для оборони доброго імені Головного Отамана, а тим і наших Визвольних Змагань. Ви знаєте про його протестну акцію, що оце увінчується поважним успіхом: згодою Французького Радіо дати аудіцію, яка представила б мільйонам його слухачів постать Симона Петлюри у правдивому світі.

Але оборона імені Головного Отамана не може вичерпатись однією аудіцією. В акцію інформування Вільного Світу про наші Визвольні Змагання повинен включитися кожен українець і для цього ми видали дві книжки, які являються матеріалом для інформативної роботи: "Правда про Симона Петлюру" у французькій мові (ціна 375 фр. або 0.75 дол.) і "Паризька Трагедія" — правна аналіза процесу Шварцбарда (ціна 250 фр. або 0.50 дол.).

Обидві книжки дають матеріал для інформування чужинців не лише про Головного Отамана, але й про Визвольні Змагання та нашу Армію. Купуючи ці книжки, Ви включаєтеся в дію Комітету. Замовляйте наші книжки у всякій кількості на адресі:

P. Plewako, 38, Avenue de l'Opéra, Paris 2e,
France.

3 МІСЦЕВОГО ЖИТТЯ

КОНЦЕРТ З ТВОРІВ МИКОЛИ ФОМЕНКА

17 травня ц. р. о 8-ій год. вечора в приміщенні УНО громадськість Торонта матиме змогу бути учасником надзвичайно цікавої мистецької події — авторського концерту Миколи Фоменка, відомого українського композитора.

Микола Фоменко (нар. 1894 р.) належить до групи найвизначніших композиторів, що окреслили напрям української музики в другій чверті н. ст. Почавши свою творчу діяльність з 1925 р. М. Ф. і по сьогоднішній день є творчо активною постаттю. Піаністка Дарія Горди́нська-Каранович писала про нього, що цей визначний майстер музики "залишається романтиком навіть тоді, коли він користується мажорними засобами, щоб зближити слухача до сприйняття виявів його поетичної, мрійливої душі" (Нові Дні, лютий, 1955).

М. Ф. виступає в Торонті лише другий раз. За ініціативою учнів музичної школи піаністки О. Бризгун-Соколик, що грають його твори і хочуть бачити самого творця цих творів, М. Ф. погодився дати різносторонню й широкую програму свого авторського вечора. Вперше в Торонті будуть виконані його найновіші фортепіанові

прелюдії (E-moll, Fis-dur, B-dur, Gis-moll), скрипкова сюїта "З далекого неповторного дитинства", дует "Ніч" (слова М. Ситника), сольові номери, що включають відому УПівську гумореску ("Соловейку, рідний брате"), "Гірку весну" (слова Є. Маланюка), "Ой, у полі" (слова Я. Славутинця), "Весняний день" (слова М. Пригари) та інші. Повторені будуть уривки з опери "Маруся-Богуславка", "Любіть Україну" (слова В. Сосюри) та інші.

У концерті приймають участь визначні сили: відома камерна співачка Ізабелла Орловська (сопрано), кол. концертмайстер Львівської опери й професор Музичного Інституту ім. М. Лисенка в Нью-Йорку — Володимир Цісик (скрипаль), колишній соліст Львівської опери — Лев Рейнарович (баритон) та піаністка Оксана Бризгун-Соколик. Акомпаніює автор концерту.

Сподіваємося, що громадянство гідно зустріне нашого визначного музичного майстра в Торонті.

ЮВІЛЕЙНА МАЗЕПИНСЬКА ВИСТАВКА

Щоб у ювілейний Мазепинський рік (250-річчя смерті великого гетьмана) дати торонтським українцям змогу відчутти велич постаті гетьмана Івана Мазепи, який і на дальші сторіччя став бойовим гаслом передових людей української нації, — Український Народний Дім у Торонті при співучасті д-ра В. Луцева улаштував ювілейну Мазепинську Виставку.

Виставка охоплювала такі розділи мазепіани: 1. Тогочасні портрети Мазепи, нові мистецькі портрети, фальсифікати. 2. Фантастичні малюнки про Мазепу. 3. Портрети тогочасних визначних постатей чужих і нашої історії. 4. Доба Мазепи (меценатство, військовість, культура). 5. Тогочасні і нові мапи України та Північної війни. 6. Копії автентичних архівних матеріалів. 7. Джерельні матеріали (книжки, журнали, газети). 8. Праці про Мазепу (також — книжки, журнали, газети). 9. Мазепа у красному письменстві (як у попередньо згаданих точці). 10. Тогочасні книжкові видання. 11. Оперн "Мазепа" (Чайковського, Ліста). 12. Різне (видання ювілейного року — 1959, популяризація імені "Мазепа" тощо).

Ці всі експонати за вищезгаданою схемою були влаштовані власником їх д-ром В. Луцевим за порадами та допомогою мистців-малюків М. Битинського та М. Бідняка у залі будинку Українського Народного Дому.

Ця виставка, що є першою та одною з найбагатших Мазепинських ювілейних виставок на американському сходу, робила гарне враження. Звертала увагу одвідувачів не тільки багата колекція портретів гетьмана І. Мазепи в гарних рамках, але й збірка стародруків, тогочасних видань різними мовами. У розділі "Мазепа в красному письменстві" показані також автентичні видання (поєми, повісті, драми тощо) з різноманітним трактуванням у тексті і в ілюстраціях тодішніх мистців-малюків.

Завдяки невтомним заходам д-рові В. Луцеву пощастило дістати чимало джерельних матеріалів щодо доби Мазепи та праці наших і чужих істориків про Мазепу. Відомо ж бо, що перші безпосередні відомості про Мазепин чин були в західних європейських державах правдиві і прихильні до ідеї самостійності України, а вже пізніше московські впливи почали викривляти образ Мазепи, як не борця "за волюність козацького народу", а як звичайного амбітника, "зрадника".

Щодо успіху цієї виставки, то вона виявила деякі добрі, захвальні явища, інакше кажучи, моральний успіх, але й незахвальні — щодо числа одвідувачів, бо їх

було обмаль, щоб покрити витрати, які мусіло вирівняти т-во "Український Народний Дім". Під моральним розумінням велике число української дітвори, що в більшості приходила організовано із своїми наставниками (понад 600 дущ). З кожною групою д-р В. Луців мав гутірку про Мазепу та давав просторі пояснення — відповідно до віку дітей.

Д-р В. Луців на запитання, чи не варто було б улаштувати таку виставку десь у більших склупченнях українців, відповів, що міг би це радо зробити, коли б якісь авторитетні організації звернулися з цим до нього. Гадасмо, що наше громадянство використає нагоду ювілейного року, щоб ближче познайомитися з усіма матеріалами, які маємо тут, на новому континенті.

І. НЕЛИН

ДЕСЯТИРІЧЧЯ КЛЮБУ ЕТНІЧНОЇ ПРЕСИ

Клуб Етнічної Преси (Торонто) 19 квітня відзначив свій десятирічний ювілей. Ювілей відзначено бенкетом в Роял Йорк готелі. На бенкеті, крім членів клубу, редакторів та видавців, були й почені гості: прем'єр провінції Онтаріо Високодостойний Л. Фрост, міністер транспорту Ів. Яремко з дружиною, головний прокурор провінції А. К. Робертс, міністер освіти В. Г. Данлоп з дружиною, міністер праці Ш. Делей, провінційний секретар і референт справ громадянства д-р М. Філіпс, міністер реформ Г. Вордроп, міністер зв'язків та інформації З. Кеткарт, міністер міських справ В. К. Ворендер, міністер без портфеля Р. Макенлей.

Бенкет відкрив недавно обраний голова клубу, видавець німецької газети "Торонтонер Цайтунг" Юліус Баер, який, привітавши членів, представив їм гостей.

Редактор польського півніжника "Звонзковец" Ф. Глоговскі представив прем'єра Онтаріо Високодостойного Л. Фроста, переповівши його життєпис, звертаючи особливу увагу на його заслуги у громадському та в державно-політичному житті.

Відповідаючи на привітання, прем'єр з'ясував став-

ОПРАВЛЕНІ РІЧНИКИ ЖУРНАЛІВ

"НОВІ ДНІ"

Кожен річник окремо, гарна полотняна оправа із золотим тисненням, разом 432 сторінки друку.

Ціна за річник 5.00

"СОНЯШНИК"

Два річники в одній книжці (роки 1956-1957), 440 сторінок друку, у гарній полотняній оправі, золоте тиснення, ціна книжки 6.50

За один річник, 220 сторінок друку, гарна полотняна оправа, золоте тиснення, — ціна за книжку 4.50

Купіть для вашої дитини річник "Соняшника" — матимете найкращу дитячу книжку з різноманітним матеріалом, з багатьма ілюстраціями, чимало з яких виконані у двох кольорах, написана гарною мовою, сучасним правописом. Річник "Соняшника" позбавить клопоту — "Що дати почитати дитині?.."

Купимо чи заміняємо "Нові Дні" ч. 2 (березень, 1950 р.) і ч. 7 (серпень, 1950 р.). Потребуємо цих чисел для поповнення річників.

лення уряду провінції, як і цілої Канади, до проблем етнічних груп, які населяють Канаду.

Редактор італійської газети п. Януцці висвітлив гостям завдання клубу, висловивши погляд, — на велике здивування всіх присутніх, — що Канада має статнотим відомим американським "мелтінг пат'ом" (сплавний котел), у якому перетопляться всі національні групи на безлику й сіру космополітичну масу, яка зватиметься "канадською нацією". Відомо, що ця огидна теорія (і практика!) має велику популярність у США (і в СРСР також: "великий советський народ!"), але вона ніколи не мала підтримки офіційних чинників Канади: у Канаді є інша засада творення нації — теорія "етнічної мозаїки", за якою кожна етнічна група зберігає свої національні ознаки, плекає свою культуру і кожна щось з цієї культури дає Канаді.

Почувши таку "пропозицію", прем'єр вдруге попросив слова і виразно заявив, що в Канаді не може бути й мови про "мелтінг пат", кожна етнічна група мусить зберігати свою національну окремність, пам'ятаючи при цьому, що Канада є здобутком усіх етнічних груп, які її населяють. При цьому зазначив, що деякі групи, зокрема українці, дали Канаді дуже багато, що він дуже радий, що міністер транспорту, який сидить поруч з ним, Високодостойний Іван Яремко, є українського роду. А сам прем'єр ще й досі гордий з того, що його батько колись заклау у Канаді організацію "Сини Шотляндії", себто працював для народу, з якого вийшов.

З промовами виступали ще міністер транспорту Ів. Яремко, секретар провінції д-р М. Філіпс та посол А. Гросман, який підкреслив не лише значення етнічних груп, а й етнічної преси, запевняючи, що етнічна преса читається "від дошки до дошки", що він це знає з прикладу своїх батьків, які прибули в Канаду з Польщі і до самої смерті читали свої газети.

При кінці бенкету голова клубу, під оплески всієї залі, передав прем'єрові провінції грамоту про обрання його почесним членом клубу на все життя.

Бенкет відбувся в дуже приємній товариській атмосфері: і господарі і гості були дуже задоволені і розійшлися аж коло 12-ої години ночі.

Українську пресу на цьому вечорі заступали редактори таких видань: "Наша Мета", "Гомін України", "Вільне Слово", "Батьківщина" і "Нові Дні".

ДРАМГУРТОК ОДУМ-у В ТОРОНТІ

9 травня новостворений драмгурток ОДУМ-у поставив (зала прав. катедри) інсценізацію (не дуже то вдалу, якогось В. Гіба) Шевченкової поеми "Катерина". Драмгурток, як драмгурток: інколи на виставу було дуже важко дивитись (часом треба було закривати очі), а інколи й цілком можливо...

Та треба відзначити охоту до праці й навчання — це добра ознака. Треба вчитись, вправлятись, а режисерові — добирати добрі речі до вистави, то може щось і вийшло б з того. Витратити ж час на погані твори не тільки не корисно, а й шкідливо.

Керівник драмгуртка — М. Гава, керівник танцювальної групи — М. Балдецький, оформлення сцени — Ф. Артеменко, освітлення — С. Новицький і О. Юхменко.

Нам здається, що одумівці могли б краще виявити себе (і більше навчитись) на комбінованих вечорах: однокітка чи добра інсценізація, виступ танцювальної групи, яка досить добра в ОДУМ-і, спів, деклямація тощо.

Іван Багряний у Монтреалі й Оттаві

До найбільшого міста Канади, Монтреалю, голова УНРади прибув у п'ятницю 17 квітня. Того ж дня відбулась ПРЕСОВА КОНФЕРЕНЦІЯ, у якій взяли участь усі монреальські (англійські та французькі) щоденники. Другого дня в чотирьох місцевих щоденниках появились великі й дуже прихильні інформації про голову УНРади, про українську визвольну боротьбу проти російського окупанта, про літературну творчість Івана Багряного. Це задало тон: Монреаль, особливо український, був під знаком приїзду голови УНРади.

ФЕДЕРАЛЬНИЙ УРЯД КАНАДИ ВІДКИНУВ

РОЗПОРЯДЖЕННЯ У СПРАВІ ОБМЕЖЕННЯ ІМІГРАЦІЇ

Федеральний уряд відкинув нове розпорядження у справі деяких обмежень імміграції до Канади. Як відомо, це розпорядження гостро критикували опозиційні посли Канадського парламенту, особливо ліберали.

Міністер імміграції та громадянства, Високодостойна пані Г. Фейрклоу, заявила в парламенті 22 квітня ц. р., що вона буде просити раду міністрів відкликати розпорядження в цій справі від 2 квітня ц. р., яке унеможливило в'їзд у Канаду спонзорованим іммігрантам, за винятком найближчих членів родини.

Одночасно високодостойна пані міністер Г. Фейрклоу заперечила, що її розпорядження від 2 квітня було скероване проти іммігрантів з Італії.

Українці з цієї зміни нічого не скористають, бо, на жаль, справа імміграції в Канаду із країн поза залізною заслоною ще й досі не урухомлена.

На фоті: Високодостойна пані Г. ФЕЙКЛОВ, федеральний міністер імміграції та громадянства.

Треба сказати, що інформації чужомовної преси про високого гостя були більші, ніж у Торонті. Монреаль не такий консервативний, як Торонто. Переважно французьке населення цього міста і своєрідна конкуренція між французами та англійцями робить це місто рухливішим і чутливішим у цілому ряді державно-політичних проблематики. І українці часто користають з цього.

У суботу 18 квітня, голова УНРади дає інтерв'ю українській секції "Голосу Канади", яке того ж дня передано в Україну. Одночасно виступає в українській радіопередачі.

Увечері того ж дня в одному з кращих готелів міста відбувся бенкет на честь голови УНРади, який улаштувало т-во Сприяння УНРади. На бенкеті було присутніх коло 200 осіб, людей різної політичної орієнтації, різної церковної приналежності, різної статі й віку...

Бенкет відкрив голова т-ва Сприяння УНРади А. Білоцерківський, а проводив ним секретар цього ж т-ва К. Роговський.

З цікавіших промов на бенкеті треба відзначити промову голови місцевого відділу Комітету Українців Канади А. Гукала, який переконливо говорив про перевагу державного центру над іншими політичними організаціями. Промовець привів факти, як місто зустрічало голову ВО УНРади М. Лівницького, президента УНР в екзилі д-ра С. Витвицького, як зустрічає тепер голову УНРади Ів. Багряного. Усіх цих трьох достойників Монреаль вітає, як представників кожної іншої чужої держави. Це було б неможливе, якби ми не мали Державного Центру УНР. При цьому п. Гукало згадає, що місто Вінніпег дало голові УНРади грамоту про надання йому прав почесного громадянина міста Вінніпегу (одно з найбільших міст Канади, головою Вінніпегу є українець С. Дзюба). Такі грамоти будь-кому не даються: за всю історію Вінніпегу грамот видали лише 362, а Іван Багряний одержав 363-тю.

Ми не маємо змоги переказати усіх промов — їх було чимало і всі вони хороші. Від духовенства (на бенкеті були лише православні священники) промовляв о. Квасницький, промовляв ще представник естонського державного центру, пані М. Логуш — від літературно-мистецького клубу, п. Канарейський від СУЖЕРО, полк. Вальдштайн від Союзу Бувших Українських Вояків, Б. Турченко — від Технічного т-ва. Представниці ОДУМ-у Момот та Передерій передали голові УНРади квіти і патефонні пластинки з одумівським маршем на слова Ів. Багряного.

Цікаву несподіванку для всіх присутніх і для достойного гостя зробив маляр Гліб Радченко: він зірвав папір на стіні за президіальним столом і всі присутні побачили над головою Івана Багряного його ж великий портрет, який намалював Г. Радченко і тут же врочисто подарував його голові УНРади.

Голова УНРади виступив з промовою, у якій закликав усіх до консолідації навколо УНРади і до підтримки її, як єдиного правного спадкоємця уряду УНР. При цьому зазначив, що тепер уже нема поділу еміграції на заробітчанську й політичну — політична свідомість еміграції виросла тепер настільки, що всі українці у вільному світі працюють на визволення України: українські прапори над вежами найбільших міст США і Канади, молитви і промови за Україну в конгресі й Сенаті США,

та в парламенті й Сенаті Канади, будова пам'ятників Шевченкові в Канаді та в США — це здобуток буквально всіх українських поселенців у цих могутніх демократичних країнах.

Іван Багрянний подарував голові міста Монреаль, Високодостоїнному сенаторові Сарто Фуніс свій роман "Тигролови" англійською мовою.

У неділю відбулося ВІЧЕ в одній із кращих зал міста. Було чимало імпрез у той день (приїзд голови УНРади не відбувся в час, який заплановано раніш), але все таки присутніх було кілька сот. На вічі було чимало запитів і виступів у дискусіях, але некультурних виступів, як то зробили севеушники в Торонті, у Монреалі не було: віче відбулося спокійно й культурно, хоч опоненти (головно мельниківці) пробували "впіймати" голову УНРади, але це їм, звичайно, не вдалось — правду так легко не закриєш...

Промова була записана на плівку і того ж дня через "Голос Канади" передана в Україну.

У понеділок голову УНРади офіційно і урочисто ПРИЙМАВ ГОЛОВА МІСТА, відомий канадський сенатор п. Сарто Фуніс. У міській управі відбулася дружня розмова між головою міста Монреалью та головою УНРади і обмін подарунками, зроблено чимало фот, які зберігаються в архівах міста. Наш гість вписався в золоту книгу почесних гостей Монреалью, де вже вписано багато політичних діячів, голів держав, королів, королів, визначних мистців тощо.

Поза цим усім монреальці, зокрема т-во Сприяння УНРаді, яке не так давно створене, спромоглося на одне

діло, на яке не спромігся ніхто в цілій Канаді і США — на

ЗУСТРІЧ ІВ. БАГРЯНОГО З КАНАДСЬКИМИ ФРАНЦУЗЬКИМИ ПИСЬМЕННИКАМИ

Зустріч організував секретар т-ва Сприяння УНРаді К. Роговський. Передбачалось, що цих письменників буде більша кількість, але їх прийшло тільки кількоро: молода письменниця Франсуаз Бюжо — авторка численних прозових творів для дітей, Жан Філіатро — автор трьох значних романів, драматург Жан Гі Пілон, Фіріан Коті, Олів'є М. Гюен та інші.

Р. Шульгін, який працює коментатором у французькому радіо і має добрі зв'язки з французькою інтелігенцією Монреалью, значно допоміг в організуванні цієї зустрічі. Він же й представив діячам французької канадської літератури Ів. Багрянного: переповів життєписні дані про нашого письменника, зробив аналізу його останніх творів "Сад Гетсиманський" та "Тигролови". До речі, письменники мали змогу оглянути майже всі твори І. Багрянного українською мовою, а "Тигролови" кількома. "Тигролови" англійською мовою автор подарував для бібліотеки письменницького об'єднання в Монреалі.

Р. Шульгін, подаючи творчу сільветку І. Багрянного, показав його, як глибокого знавця людської душі й великого гуманіста, а поруч з тим і як пристасного пропагатора своїх творчих ідей і як людину великої політичної активності: творця й лідера революційно-демократичної партії та голову українського парламенту в екзилі.

Треба сказати, що гості дуже зацікавились і особою Ів. Багрянного і українською літературою взагалі. Вони задали чимало питань, цікавились творчими планами Ів. Багрянного, ділились своїми планами. Напр., Франсуаза Бюжо, довідавшись, що Ів. Багрянний активний і в ділянці дитячої літератури, розповіла, що вона зараз працює над казкою для дітей і обіцяла вислати примірник цієї своєї праці Ів. Багрянному, як тільки вона вийде з друку.

З українців на зустрічі були присутні ще члени Монреальського літературного клубу пані М. Логуш, д-р Рудницький з дружиною, малар Г. Радченко, а також члени т-ва Сприяння УНРаді д-р І. Чернишов, панове Момот та Канарейський, голова т-ва А. Білоцерківський та інші.

Це справді чималий осяг українців у Монреалі — тут розпочато нову ділянку в боротьбі за наші впливи в Канаді, це була перша зустріч нашого визначного письменника з літераторами іншої країни й іншої культури. І в цьому велика заслуга монреальців. Та я, признаючи заслугу певної групи людей, хотів би підкреслити й недоліки цієї зустрічі. Я сам був учасником цієї зустрічі і в мене силалось враження, що моїм монреальським колегам забракло сміливості й розмаху. Справді, все це було організовано й проведено цілком добре: грамотно, культурно, подбано навіть і про відповідний розголос (зустріч була сфільмована для телевізії і переслана в ефір другого дня), але сама зустріч була дуже скромною і чи не занадто офіційною. Було б додати інформації про українців у Канаді (показати гостям нашу потому вагу в цій державі) і про українців взагалі. Ці інформації треба б зробити на письмі. Інколи мені здавалось, що нас взагалі мало, а особливо тих, які володіють французькою мовою — гості час од часу лишались самі, чого допускати не варто. Треба було по-

кликати більше української інтелігенції, треба було ви-
найти кошти для такої важливої й цікавої зустрічі. Є
добра українська приказка: Якщо вже й падати з коня,
то тільки з доброго! Або ще точніше: Узав чорт Іваса,
то хай уже бере й колыску! Такі зустрічі нам потрібні,
як вода й повітря. Не забуваймо, що письменники так
чи інакше, а мають величезний вплив на формування
громадської думки. Зустріч — великий осяг наших мон-
треальців, але саму зустріч не варто розглядати, як ок-
ремих і закінчений факт, а як початок зв'язків з чужою
творчою інтелігенцією. Приводом для цього початку став
Іван Багрянний, якому всі двері в Канаді відкрились ду-
же легко і швидко. Але ці здобутки треба закріплювати
й поширювати не тільки в Канаді, а у всіх країнах, зо-
крема у США та в Англії.

А що можна сказати про організацію зустрічі з пись-
менниками, як на ній не було навіть такої високоінтелі-
гентної людини, як А. П. Степовий, який так хороше
представляв голову УНРади на бенкеті й на вічі?..

Раненько другого дня по зустрічі з французькими
письменниками, ми з Іваном Павловичем уже сиділи в
поїзді, який нас віз у столицю Канади — Оттаву.

В ОТТАВІ, СТОЛИЦІ КАНАДИ

Голова УНРади був в Оттаві вже перед цим. Пер-
ший раз він їздив з проф. Юзиком. Тоді він бачився
(двічі) з прем'єром Канади Високодостойним Дж. Ді-
фенбейкером, з міністром праці Михайлом Старчевсь-
ким, з обома нашими сенаторами, з усіма нашими поса-
лами до парламенту тощо.

Розмови з ним були щирі, голова УНРади дав чимало
інформацій, піднято цілий ряд питань, на які державні
керівники Канади (особливо з українського роду) хо-
тіли б мати відповідні висвітлення. Особливо цікаві пи-
тання піднімав міністер праці Михайло Старчевський,
посол М. Мандзюк та сенатор Іван Гнагишин. Ці зу-
стрічі були й приємні, і корисні як для державних дія-
чів-українців Канади, так і для голови УНРади.

Про розмови з головою уряду Канади не будемо
говорити, але скажемо, що вони були також дуже щирі
і приємні.

УВАГА!

УВАГА!

УКРАЇНЦІ КАНАДИ Й АМЕРИКИ!

Цьогорічна зустріч українців Канади і США

відбудеться 4, 5 і 6 липня
на площі "Київ" коло Торонта.

Велика забава з танцями відбудеться у відомій уже
залі ПАЛАС ПІР над озером Онтаріо в Торонті.

І площа, і зала вже задатковані.

Плянуйте свої відпустки на початок липня,
щоб мати змогу побути з нами.

Політична тема зустрічі:

250-ліття виступу великого гетьмана Івана Мазепи
проти російських окупантів.

Деталі програми довідаєтесь з пізніших повідомлень
у пресі.

Головна Управа СУЖЕРО

У програмі другої візити Ів. Багрянного в столицю
Канади ми мали лише два завдання: пресова конферен-
ція з англійськими та французькими часописами і ви-
ступ Івана Павловича в клубі українських бизнесменів
та професіоналістів, членами якого є й наші міністри,
посли, державні службовці (яких в Оттаві є чимало), та
різні факівці.

Після вечері й доповіді в Оттавському клубі бизнесменів
та професіоналістів, голова УНРади розмовляв з членами
клубу, фотографувався з ними тощо. На нашому фото
одна з таких груп: (зліва) В. Толпій, Ів. Багрянний, П.
Волиняк, С. Боровський, Т. Симиренко, Т. Підгайний.

Очолює клуб п. В. Таский, урядовець одного з мі-
ністерств. Він був основним промотором усіх цих справ.
Допомагав йому чимало агроном (теж визначний служ-
бовець одного з міністерств) Б. Мигаль.

Зупинилися ми в готелі Шато Лур'є. Зустріч з корес-
пондентами щоденників відбулася в перший день нашо-
го приїзду. Як і завжди, книжки чужими мовами, особ-
ливо англійською, роблять свою справу і ставлення чу-
жинців до Івана Павловича було винятково прихильне.
Тим більше, що перекладачем був наш визначний посол
до федерального парламенту п. М. Мандзюк. Репорта-
жі в англійському щоденникові "Оттава Сітізен" та
французькому "Ле Друа" були винятково прихильні й
корисні для нашої визвольної справи. Нижче ми пере-
друкуємо статтю з "Оттава Сітізен" у перекладі, щоб
читачі мали змогу самі бачити, наскільки корисний для
нашої пропаганди був приїзд голови УНРади в США
і в Канаду. Таких статей у чужій пресі (американській
та канадській за шестимісячне перебування Івана Ба-
грянного на цьому континенті було кілька десятків. Ти-
ражі цих газет величезні і користь з таких статей ви-
нятково велика. Сьогодні ми ще просто не розуміємо
цього: це пропаганда винятково ваги і значення. Досі
ще жоден з українських політичних та державних дія-
чів такого успіху не мав і стільки в цій ділянці не зро-
бив.

Тут не можна не згадати факту, що українська преса цього здобутку не скапіталізувала. Просто смішно (декто сказав би страшно, але я такн кажу — смішно!), що більшість наших часописів (за винятком виніпезького "Українського Голосу" та частково торонтського "Вільного Слова") просто не добачують присутності голови УНРаді і одного з найвизначніших наших письменників Івана Багряного на нашому континенті. Особливо кумедно виглядають щоденники "Свобода" та "Америка". Щодо останньої, то хай їм Бог простить — там галицька й католицька засліпленість та ще дивні і шкідливі для самої газети монархістичні симпатії пояснюють усе. Але ставлення "Свободи" не дивувати не може — "Свобода", як правило намагається інформувати своїх читачів про українські справи якщо не об'єктивно, то хоч напівоб'єктивно. Але в даному випадкові цю об'єктивність як корова язиком злизала..

Приклад з Ів. Багряним ще раз підтверджує, яка слабкість нашого Державного Центру через брак прихильної йому преси в цілому, а особливо яка слабкість частини нашої еміграції, яка походить з центру України, і на якій фактично сьогодні тримається наш Державний Центр в екзилі, яке невміння показати і виявити себе. Без преси ми нічого не зробимо і Державний Центр УНР без преси совго завдання перед нацією не виконає.

Знаю, що мене знову будуть лаяти, але що правда, то не гріх: такої брутальної дискримінації в наших часах треба довго шукати. І трагедія в тім, що самі дискриміновані це бачать, але належних висновків не роблять, бо боротьби проти дискримінації діячів з центру України я такн не бачу. Протест мінінеалолісців перед редакцією "Свободи" прозвучав дуже кволо й непереконаливо.

На цьому терпить наша загальна справа.

Та вернемось до Оттави. Вечір (вечеря і доповідь) Ів. Багряного в клубі бізнесменів та професіоналістів відбувся в дуже теплій і дружній атмосфері. Доповідь була не дуже довга (одна година і 20 хвилин), було цілий ряд запитань, відбулися дружні розмови з окремими членами клубу.

Мені цікаво було спостерігати, яке враження доповідь Ів. Багряного робить в першу чергу на осіб, які народилися і здобули освіту вже в Канаді. Признаюсь, що я був дуже втішений: ці люди, батьківщиною яких є такн Канада, Україну відчувують і люблять. Багато з того, що сказав доповідач, було їм новим і воно їх настрашувало. Характерна особливість І. Багряного — оптимізм і віра в свою націю, реальний підхід до сучас-

ного становища в Україні. Це саме те, що я робить його виступи дуже важливими і впливовими.

Вечором проводив голова клубу п. В. Таський, подякував доповідачеві від імені клубу п. Б. Мигаль. На жаль, не всі фота вдалися і мені дуже шкода, що я не зміг видрукувати фота з президіального столу.

З клубу ми з Іваном Павловичем вирушили просто на станцію і за півгодини вже їхали до Торонта, приємно згадуючи милих і симпатичних оттав'ян, особливо В. Таського та Б. Мигала, які справді зробили чимало, щоб цей вечір у столиці Канади відбувся взагалі, а до того ще й цілком добре.

П. Волняк

БОРЕЦЬ ЗА ВОЛЮ УКРАЇНИ ВІРИТЬ У НЕМИНУЧІСТЬ ВІЙНИ

Іван П. Багрянний, віддана людина визволенню України з-під більшовицького панування, прибув в Оттаву цього тижня з передбаченням війни.

Видатний письменник, поет і голова Українського Парляменту в екзилі об'їздить Канаду і Сполучені Штати, щоб здобути прихильність державних голів і українських поселенців цих країн для визволення колишніх незалежних слов'янських держав з-під більшовиків.

"Війна між сходом і заходом неминуча" — каже він. — "З цього може прийти визволення України та інших колишніх незалежних держав. Ми віримо в неминучість основного конфлікту і в те, що поневолені народи повстануть і будуть помагати Заходові".

"Але, якщо ми розглядаємо визволення нашої країни через війну Сходу з Заходом", — підкреслює він — "ми не є "паліями війни". Ми з наших неодноразових досвідів протягом сторічних змагань, знаємо гіркоту, горе і спустошення, яке приносить війна".

НЕ АТОМОВОЮ ВІЙНОЮ

"Ми не уявляємо чергового конфлікту, як водневу війну. Всі великі потуги достатньо озброєні цією смертельною зброєю, щоб створити патову ситуацію противників. Ніхто не зможе вжити водневої бомби і уникнути цілковитого спустошення. Я припускаю, що воднева бомба не буде вжита, як і отруйні гази в першій світовій війні".

"Свобода", — говорить він, — "є дорогою нашим серцям, як і вашим. Уже 900 років по народженні Христа Україна мала свою незалежність, демократичні форми уряду. Ми споконвіку протиставилися імперіалістичній Росії та стало боролися з нею, обороняючи свободу України".

Ів. Багрянний — син робітника, народився 1907 р. недалеко Полтави, там, де в 1709 р. український народ під проводом Івана Мазепи разом з Карлом XII бився проти Петра Першого, і обидва були переможені у боротьбі за свободу.

Пан Багрянний став видатним письменником і поетом. Він був пов'язаний з багатьма передовими письменниками його країни, що деяких з них брутально знищили комуністи в 1937 — 1938 рр. під час періоду Єжовщини.

В СИБІРСЬКІМ ТАБОРІ

В 1932 р., за опозицію до комунізму, його було заарештовано, засуджено на п'ять років та заслапо в Сибір на Бамлаг.

"Там перебували сотні тисяч ув'язнених", — говорить він. — "Це були кримінальні і політичні невільники, але

Приймається передплата на дитячий місячний журнал

СОНЯШНИК

Журнал має 20 сторінок друку, багато ілюстрацій, друкується на гарному папері, кольоровий друк.

Передплата на рік:

Канада — 3.00 дол., США — 3,50 дол.,

Австралія й Англія — 20 шіл.

Ціна окремого числа — 30 центів, в Англії й Австралії — 2 шіл.

Замовлення і все листування слати на адресу "Нових Днів".

карні злочинці мали всі переваги — легша праця тощо, а політичні були на важких роботах, мали гірше харчування і піддавались різним іншим утискам.

Після кількох років заслання він втікає у своє село, але його скоро винайшли і посадили в тюрму.

Коли гітлерівські німецькі війська спустошили Україну в 1941 р., він знову втік і пристав до повстанців, щоб воювати проти обох — німецького і більшовицького — загарбників.

НАПИСАВ КНИЖКУ

В 1945 р., під час масової репатріації політичних втікачів, він став проти цього руху та написав книжку "Чому я не хочу повертатися на "родину", яка була перекладена багатьма мовами і цілком змінила становище переміщених осіб.

Він став Головою Українського Парламенту в екзилі, який перебував в Мюнхені, Німеччина, де п. Багрянний тепер стало перебуває.

За його творчість, яка скерована проти окупанта, більшовики погрожують і шантажують, з метою примусити його замовкнути і припинити боротьбу. Вони навіть примусили його 23-річного сина Бориса, який через обставини залишився в Україні, виступати радіом і просити батька повернутись у "більшовицький рай".

Написав "Аве Марія", "Тигролови", "Сад Гетсиманський", "Огненне коло" та інші.

Пан Багрянний не розмовляє по-англійському, його коментарі перекладав Й. Н. Мандзюк, член Парламенту від округу Маркетт у провінції Манітоба.

Пан Багрянний промовляв до оттавських українських підприємців та професіоналістів у їх клубі минулого вечора. Його супроводжав у подорожі Петро Волиняк, видавець українського журналу "Нові Дні", який видається в торонті.

("Оттава Ситизен", 23. 4. 1959 р.)

З НОВИХ ВИДАНЬ

Ольга ДОБРЯНСЬКА-КОРЕНЕЦЬ, ЗШИТОК МАЛОГО МОНГОЛА, оповідання, стор. 61, видання авторки, Нью-Йорк, 1957.

Ф. ОНУФРІЧУК, ДУША І КВИТИ В ДАВНІХ РЕЛІГІЯХ, стор. 42, видання авторове?.. Вінніпег, Канада, 1958.

Видання циклоstileве, чи писане машинкою, а потім фотографоване, але друк чіткий і приємний.

Джон КІТС, ВИБРАНІ ПОЕЗІЇ, вступна стаття й переклади Яра Славутича, стор. 50, Українська видавнича спілка, Лондон, 1958.

Яр СЛАВУТИЧ, ІВАН ФРАНКО І РОСІЯ, розвідка, стор. 25+3, видання УВАН, серія: Література, ч. 5, Вінніпег, Канада, 1959.

Іван БАГРЯНИЙ, КАЗКА ПРО ЛЕЛЕК ТА ПАВЛИКА - МАНДРИВНИКА, ілюстрації автора, видання друге, стор. 47, в-во "Україна", Новий Ульм, Німеччина, 1958.

Проф. Євген ОНАЦЬКИЙ, УКРАЇНСЬКА МАЛА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ, книжка друга, літери В — Г, стор. 123 — 298, видання адміністрації УАПЦеркви в Аргентині, Буенос-Айрес, 1958.

Проф. Є. ОНАЦЬКИЙ, УКРАЇНСЬКА МАЛА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ, книжка третя, літери Д — Є, стор. 303 — 430, видання адміністрації УАПЦеркви в Аргентині, Буенос-Айрес, 1958.

Ціна 1-ої і третьої книжок — по 1.50 дол. кожна, ціна

другої — 2.00 долари, вся праця коштує 15.00 дол. Замовляти на адресу:

V.Rev. Boris Ariiczuk, H-dad Sta Virgen, Casilla de Correo Central 160, Buenos Aires, Argentina.

V.Rev. Iwan Tkaczuk, 132 E.-7th St. New York 9, NY, USA.

Iwan Hayduk, 11904 — 127 St. Edmonton, Alta, Canada.

T. Hrehorchak, Caixa postal 1340, Curitiba-Parana, Brasil.

Eugenia Katrenko, 5 Maple St. Bayswater, Vict. Australia.

Kornel Lastiwka, Linerstr. 53/13, Wien XIV, Austria.

Mykola Hajuk, Schronfeld 54, (13a) Erlangen, Germany.

Марія КУЗЬМОВИЧ - ГОЛОВІНСЬКА, ГОРБАТЕНЬКА, оповідання, стор. 48, ілюстрації й обкладинка Б. Стебельського, тираж 3.000, в-во "Добра книжка", Торонто, Канада, 1957.

ОММ, ЧОРТ, НАПРАВДУ!, з правдивої події в Африці, стор. 24, видання оо. Василяни, Торонто, Канада, 1958.

Хоч книжка видана за дозволом єпископа Ізидора, але автор її щось не дуже то певен у доцільності цього видання, бо дуже ховається за "таємничі" літери. Обкладинка теж трохи "чортяча" — намальовано якусь невиразну потвору і читач мусить вірити, що то чорт. Автор малюнка також невідомий. Тираж — 3.000 прим.

Єромонах Андрій Йосафат Григорій ТРУХ, ЧСВВ, ЖИТТЯ СВЯТИХ, духовні читання для українського народу на кожний день Божого року, книжка третя, липень — серпень — вересень, стор. 462, у гарній твердій оправі, добрий папір, виразний друк, багато ілюстрацій, видавництво оо. Василяни, Торонто, Канада 1958.

Михайло МАРЧЕНКО, СУСПІЛЬСТВО НАЙБЛИЖЧОГО МАЙБУТНЬОГО — ЦЕ НОВЕ СУСПІЛЬСТВО ДРІВ. НОВЛАСНИЦЬКЕ, стор. 119, видавництво "Дрібний власник", Дербі, Англія, 1957.

Гнат О. ДІБРОВА, ГАМИ ДАЛЕЧИН, поезії, стор. 65, обкладинка Петра Холодного, де і хто видав — невідомо, 1957 рік, але автор не забув написати: "Права автора застережені".

Микола ШЛЕМКЕВИЧ, ВЕРХИ ЖИТТЯ І ТВОРЧОСТИ, Промови — Доповіді, серія "Життя і мислі", кн. 5, стор. 160, обкладинка С. Гординського, в-во "Ключі", Нью-Йорк — Торонто, 1958. Ціна 2.00 дол.

Ігор КАЧУРОВСЬКИЙ, НОВЕЛЯ ЯК ЖАНР, науково-популярна довідка, стор. 30, видавництво "Перемога", Буенос-Айрес, Аргентина, 1958, тираж 500 прим.

Д-р Іван МАКУХ, НА НАРОДНІЙ СЛУЖБІ, спогади, загальна редакція С. Довгала, стор. 628, двокольорова обкладинка Е. К. Видання "Української Вільної Громади", Детройт, США, 1958.

Це спогади визначного галицького діяча, книга ілюстрована численними фотамн, на початку вміщено портрет автора.

Леонід ПОЛТАВА

НА ЗІРВАННЯ ХРАМУ

Повільно, з натугою падали вежі
І різьблені янголи — теж;
На зірваній вежі світилась пожежа —
Відлуння небесних пожеж.
І Нобеля тінь у диму виростала,
І чоло увінчував піт:
Хіба ж це для того, щоб церква упала
Вимріював він динаміт?

Вельмишановний Пане Редакторе!

Ще від жовтня місяця, коли я прочитала в "Українській Літературній Газеті" нотатку О. Трофимовської про книжку Людмили Коваленко "Рік 2245", я мала велике бажання написати до якогось друкованого органу і висловити своє обурення цією нотаткою.

Перше, що мене обурило, була навмисна неточність у подаванні цитат. Вирвавши фразу, що там де була Росія, буде Зоологічний Парк для всього людства, пані О. Трофимовська випустила найцікавішу, здавалось би, для неї частину про те куди подівся російський народ, а перестрибнула до останньої фрази "перемішались усі на купу". Вона випустила такий діалог:

— Якто — Зоо? — схопився на ноги Іван. — А люди ж де?

Петрик подумав хвилину, потім показав на екрані кількох людей і запитливо глянув на Івана, немов питаючи:

— Це?

— Це — хитнув головою Іван.

— Європа, Азія, Африка, Америка, Австралія, — відповів Петрик і широко розвів руками.

— Перемішались усі на купу — пояснив Юрко. — Та ти не заважай, а давай учитись далі".

Як бачите, тут і слова нема про те, щоб Л. Коваленко, навіть у своїй фантастичній утопії, збиралась "унічтожить російський народ". Але пані О. Трофимовська, навмисно переплутує цитати і образи роману, щоб вилити своє обурення, яке фактично викликане в неї тим, що хтось посмів, навіть у фантазії, навіть і в далекому майбутньому, знищити російську більшовицьку імперію, зробити Зоопарк там, де був центр світового комунізму.

Друге, що обурило мене, це ще гірше павутиння недовомлень, перекручень і натяків, якими О. Трофимовська намагалась кинути тінь якогось тоталітарного мис-

лення і навіть чи не колаборації через твір Л. Коваленко на саму авторку.

Не знаю, наскільки О. Трофимовська взагалі має моральне право робити комусь такі закиди, але знаю Л. Коваленко ще від її діяльності в Україні і знаю, що вона працювала в Українському Червоному Хресті, взяла на себе один із найважчих відділів — Допомоги військовополоненим, організувала жінок, які їздили від одного табору до іншого, збираючи списки полонених, допомагала матерям та жінкам діставати посвідки, тільки з якими вони могли їхати визволяти своїх чоловіків і синів. Словом, робила все, що йшло всупереч бажанням і намірам нацистів в Україні — і врешті, як знаємо, Український Червоний Хрест німці закрили, старих службовців арештували, а потім розігнали, майно й харчі ревізували, а сам УЧХ перетворили на Допомоговий Комітет, на чолі якого було поставлено якогось німецького матроса.

Павутиння О. Трофимовської було досить привабливе для кожного російського шовініста, який хотів би вилити свою злість на українців, а тому недивно, що якийсь Ю. Б. в "Новому Русському Слові", ґрунтуючись на нотатці О. Трофимовської, обвинуватив усю українську еміграцію, "смятення уми" якої мовляв ще й досі мріють про "власеліна мира".

Але тут наступас дивна річ, ролі міняються і виходить, що навіть "Н. Р. Слово" віддає більше пошани і справедливості до українського автора, ніж то спромоглась зробити "Українська Літературна Газета". "Н. Р. Слово" пише, що одержало спростування від Л. Коваленко, яка обвинувачує їх у підтасовці фактів. І хоч "Н. Р. Слово" не наважилось надрукувати спростування Л. Коваленко, але воно все таки вважало своїм обов'язком видрукувати ті місця, з її роману які воно перекрутило. Це "Н. Р. Слово" могло тим легше зробити, що воно знову скопалося за "Українську Літ. Газету": ми, мовляв, книжки Л. Коваленко і не бачили, а писали

Patented "2-Sole" Socks

Подвійна підшва, внутрішня сторона забезпечує нозі більший комфорт м'якістю викінчення із тривалої тканини. Не груба і не важка. Радимо вживати Пенмансові шкарпетки з подвійними підшвами. Переконаєтесь у великій перевазі.

В. СОСЮРА СКІЛЬКИ РІК...

Скільки рік,
Скільки гір
В нашім ріднім краю!..
Синій зір
Краще зір
Світить в душу мою.

Шум дібров,
В жилах кров,
Наче пісня дзвінка..
Сльози знов
І любов,
Як з рукою рука.

Скільки миль,
Скільки хвиль
Море тче голубе!..
Я б проплив
Даль морів,
Щоб побачить тебе.

Скільки гір,
Скільки зір!..
Я б злетів в голубе
Вище гір,
Вище зір,
Щоб обняти тебе.

все тільки на підставі того, що надрукувала "Українська Літ. Газета".

І це створює третю причину мого обурення, через яке я не можу мовчати. Чи вороги мають виявляти біль-ше пошани до нас, ніж ми самі? Чи не могла "Українська Літературна Газета" бодай перевірити, наскільки цитати О. Трофимовської відповідають тому, що нап-исано в романі і не вирвані з контексту? Чи редакція "Української Літ. Газети" не мала змоги довідатись про минуле такої відомої в нашому суспільстві особи, як Л. Коваленко, і стриматись від кидання на неї очорню-вальних і безпідставних політичних натяків?

Активну частину нашої еміграції можна, на мою думку, поділити на дві частини: тих, які живуть З укра-їнської справи, і тих, які живуть ДЛЯ української спра-ви. Обидві категорії роблять корисну роботу. Але ті, що роблять українську справу засобом для свого існуван-ня і тільки з такого погляду цікавляться нею, не сміють очорнювати тих, хто приніс для неї жертви. Бодай стільки ієрархії мусимо ми зберегти в нашому суспіль-стві, якщо хочемо, щоб воно лишилось здоровим і твор-чим.

Ганна ЖУРКО

Вш. д-р Ю. М-и, ОВКВУД, США, Дякую за вирізок з "Нового Шляху". Ви даремно мені її прислали — ми об-мінюємось з "Новим Шляхом" виданнями, то я того "Відкритого листа до Лева Т. Орлигори", але адресова-ного фактично мені, читав.

Ні, дорогий докторе, не буде діла — на полеміку з "Новим Шляхом" Ви мене не спровокуєте. Я Вам писав уже про це не раз. Мене дивує Ваша впертість.

Зрозумійте, врешті, що О. Довженко і отой геогра-фічно-пташино-звірячий псевдонім — явища ніяк не співмірні! А Ви хочете, щоб я їх зрівняв!

А той, як він підписався в "Н. Шляху", "Ів. Бонда-ренко, колишній актор Укр. Нар. Театру в Києві, М. К. Садовського" (проаналізуйте це речення!) такий кіно-артист, як я лікар. Ось цитата з його листа, яка ствер-джує мою думку про нього: "Мене негайно відправи-ли в сторону заводу "Большевик", де поміщалося Все-українське Кіно-Фабричне заведення (ВУФКУ)".

Якби він справді був не кіноактором, а хоч би куль-турною людиною, то він би не тільки знав, що таке ВУФКУ, а й знав би, де воно містилось. А розшифрува-ти ВУФКУ як "Всеукраїнське Кіно-Фабричне заведення" (ну, й словечко ж!), то треба бути "артистом" такої мі-ри, як отой географічно-звірячо-пташиний анонім "кі-норежисер"...

Врешті, я театральні здібності того І. Бондаренка знаю ще з Австрії. А хто його "примучив" написати того листа, я довідався як оце був у Монреалі. І мені ще раз стало шкода мельниківців, бо: 1. На їх редакто-рах іздаті "бугай-верхівці", 2. Вони не зміють відмінити іменника "свиня", 3. Не знають, що таке ВУФКУ, а бер-уться оцінювати О. Довженка! Справді: нещасна пар-тія!

А той "малий онук Великого Діда" з партійним хвнтком замість розуму й совісті, який "примучив" не-щасного Ів. Бондаренка написати того примітивного листа, найбільше шкодить своїй власній партії.

Оце і все, дорогий пане докторе! Полемізувати з "Новим Шляхом" я таки не буду, хоч би Ви навіть в-реклись мене назавжди. П. Волиняк

Петро ДОРОШКО

З Е М Л Я Б А Т Ь К І В

Живу тобою, дихаю тобою,
Життя мє, земля моїх батьків.
Ну, чим би ще крім кровною любов'ю,
За все тобі віддячити зумів!

Дивлюсь на тебе, і перед очима —
Краса, що їй ніколи не злиняє.
Твої лісами вкриті височини,
Твої долини серце полоняє.

Хвилює вітер лан широкополій,
Виспіває в садах між верховіть.
Твоє майбутнє з книжкою до школи
В хустині чи в картузику біжить.

Щоб вивчить, полюбить дороги братські,
Оце село, де дід і прадід ріс,
Тавриди гори, праліси карпатські.
Далекий шум чернігівських беріз.

Орлицю, що над нами хмару ріже,
Пірнаючи в безмежжі голубім.
Булатний зблиск Дзержинки й Запоріжжя
І чорний хліб доибасівських глибин.

І думу-пісню — хто ж її забуде,
Збережену віки в серцях палик! —
Все, що сьогодні є, що завтра буде,
Як витвір дум і чесних рук людських.

Тобі, мій світку, з кров'ю і любов'ю
Мій кожен подих поки я живий,
Живу тобою, дихаю тобою,
Твого спокою пильний вартовий.

З П Р Е С И

ЧЕКАЄМО ЛІТЕРАТУРНОЇ ДИСКУСІЇ

ВІД РЕДАКЦІЇ: Передруковуємо нижче статтю з "Листів до приятелів" про потребу літературної дискусії, вважаючи, що цей голос буде цікавий і нашим чита-чам.

Статтю передруковуємо повністю і без змін — сти-листичних поправок ми в ній зробити не могли.

Однією з хиб з'їзду українських письменників у грудні м. р. назвав поет Богдан Бойчук те, що на ньому була заглушена мистецька проблематика творчості.

Є велика міра правди в цих словах. Підкреслювались єдність літературного процесу еміграції й України, по-треба зв'язків із чужими літературами; бодай натяками відзначено і етично-виховну проблематику (питання по-зитивного героя). Поза загальні бажання доброї мис-тецької кваліфікації дискусія не вийшла і з браку часу мусіли зрентись слова й ті, що може хотіли саме тієї проблематики торкнутись (Юрника).

Ми далекі від того, щоб обвинувачувати провід з'їзду, зокрема провід об'єднання "Слово", який має осо-бливі заслуги в тому, що з'їзд взагалі і то в добрій фор-мі відбувся. Але ми вітасмо коротку й речеву заяву Б. Бойчука, як благовісний знак і бажання молодих літе-раторів усвідомити собі й суспільству суть і значення на цьому короткому з'їзді — зустрічі після десяти років — було б можливо розвинути плідну дискусію на те-

ми неторкани не то в доповідях на з'їзді, але майже неторкани і в літературній журналістиці.

В заяві Б. Бойчука (а хочемо бачити в ній голос молодого літературного покоління) поруч із слухними зауваженнями був фальшивий тон. Журналіста (Очевидно, автор хотів сказати "критика". Ред.), який за останній рік найчастіше і систематично пригадував суспільству існування літературної критики, збув Бойчук презирливим "сварогівщиною"... І як виявилось, цей фальшивий тон не був випадковим кіксом. З "Нових Днів", за січень ц. р., із звіту ред. Волиняка, довідуємось, що немолодо критика просто не запрошено на з'їзд, цензуровавши його голосуванням. Коли цей сумний факт поставити рядом із висловленим бажанням дискусії, то вражає деякий брак логіки. Бо дискусія це ж зудар думок, і хто голосуванням усуває іншу думку, той зрікається дискусії.

Наша думка така: — для нас є справді великою радістю те, що існує вже і то поважний гурт молодих і талановитих літераторів, що їх називають, чи вони самі себе називають "модерністами". Це знак, що вільний літературний процес продовжується і продовжуватиметься. Інакше стояли б ми перед обривом, перед смертю. Інакше, як добре висловився Юрій Дивинич, не було б уже навіть кого лаяти... Вважасмо заслугою Дивинича те, що він підтримує систематичні зв'язки з групою молодих письменників, підбадьорює їх, представляє їх суспільству. Але так само корисною річчю вважаємо і систематичну критику, ведену Вадимом Сварогом. І хоч не підписуємось згорі під кожною його думкою, цінимо його одвертість, що має в собі щось із громадської відваги в час, коли снобівським знаком вишости стає падати на коліна перед усім незрозумілим, навіть безглуздом, як що воно має марку модернізму. Критика Сварога це ж саме виклик до дискусії.

Хтось скаже: мистець не повинен дискутувати з критиком. Його справа творити і зрілим твором доказати свою правду. Тільки малі завваги до тієї гарної й слушної засади. Коли мистець хоче дискусії, тужить за нею, не повинен ухилятися від неї. І друга заввага: для поета, для письменника взагалі, що міг би про себе сказати: "Ich singe wie der Vogel singt!", вище названа засада відповідна. Але саме у сучасних модерністів трудно шукати ірраціонального пташиного щебету. Це творчість, іноді просто робота, від ума, від розуму. Тимбільше можна сподіватись розумової оборони в дискусії.

Літературні журналісти є і напевно радо міститимуть голоси до дискусії. Є дійсно модерні, гарні й доступні можливості малотиражових видань, потрібних для таких дискусій. І ми чекаємо її. І будемо радіти, коли критичні ходи Сварога й обурення ними в гурті модерністів стануть початком такої доброї дискусії. І якщо в ній оформиться сама проблематика і почнуть кристалізуватись окремі різні відповіді, аж тоді і дискусія на наступному з'їзді письменників буде речею і плідною.

М. ГЛИНЯНСЬКИЙ

("Листи до приятелів", ч. 2, лютий, 1959 р., Нью-Йорк.)

НЕВІДОМІ РУКОПИСИ

У відділі рукописів Державної публічної бібліотеки Академії наук УРСР зберігається велика кількість матеріалів літературного характеру. Досить сказати, що тільки автографів та рукописів млястиків української літератури у відділі нараховується близько тисячі.

Відділ провадить також роботу по збиранню нових матеріалів, зокрема рукописів українських радянських письменників.

Останнім часом при опрацюванні матеріалів нами було виявлено п'ять досі невідомих листів Я. Щоголева до історика української літератури М. І. Петрова, датованих 1883 роком; лист Л. Глібова до О. С. Баліної від 23 листопада 1883 року та лист І. Нечуя-Левицького до Л. М. Жебуньова від 3 березня 1915 року.

Листи Щоголева до Петрова становлять значний інтерес для дослідників, оскільки з цих листів видно, що поет зовсім не був байдужим до думки громадськості про його твори, як це досі вважалося.

Зокрема. Щоголев пише, що не надсилав Петрову даних про себе, бо чекав, яке враження справить на критику і читачів його збірка "Ворскло". І лише тоді, коли з'явилась рецензія в газеті "Діло", а сам поет одержав ряд листів, з яких побачив, що деякого книжника "ударила по серцю", він наважився відповісти Петрову.

До листа, в якому він викладає свою автобіографію, Щоголев додав на кількох сторінках свої зауваження до рецензії на "Ворскло", вміщеної в галицькій газеті "Діло". Тут він, зокрема, звертає увагу Петрову на ту обставину, що рецензент, спинившись на творах про життя простого люду, залишив поза увагою те, що поет одним з перших "прорубил око в интеллигентные покрови".

Щоголев заперечує твердження рецензента, ніби він займається "ізобретением" нових слів, посиляючись на словники Левченка, Закревського та Піскупова. З цього приводу він пише: "Вообще я всячески избегал необходимости изобретать слова. Если не находил их, то лучше бросал писать стихотворение".

Дещо з цих листів Щоголева було використане Петровим в "Очерках украинской литературы XIX в.", про що він говорить у примітці — "Нами использованы так же и не бывшие в печати материалы".

Лист Л. Глібова є відповіддю на пропозицію Олени Степанівни Баліної видати його байки. Вибираючись за довге мовчання, Глібов вказує і на причину цього: "Катастрофа, случившаяся в Чернигове, по поводу безумной проделки одного юного господина, навлекла на меня незаслуженное подозрение — и "Черниг. листок" приостановлен начальством; я преехал на время в Нежин, откуда и пишу Вам свое запоздалое послание".

В свою чергу Л. І. Глібов сповіщає О. С. Баліну, що він готує для друку до нового року небувале видання на українській мові під назвою "Ворожка" ("Веселая книжечка в гулящий час. Украинский оракул").

При згоді О. С. Баліної бути видавцем, Глібов візьме на себе редакцію і коректу і надрукує книжку в Чернігові чи Києві.

Лист І. Нечуя-Левицького до Л. М. Жебуньова цікавий насамперед тим, що в ньому є таке місце:

"...при виданні VI тома повість "Кайдашова сім'я" треба передрукувати не по мосму виданню 1886 року... а по виданню Череповського, де зробив поправки в мові і в словах, часом не вдатих. Так само треба видати й оповідання "Баба Параска та баба Палажка", не по виданню Череповського, а останньому пізнішому мосму виданню в I томі (друге видання) 1910 року".

М. ВІЗИР,

зав. відділом рукописів Державної публічної бібліотеки Академії наук УРСР.
("Літературна Газета", Київ.)

Д Н І П Р О

Не знаю, як тече і голубіс Сена,
Як Темза піинється в граніт.
Проте, на весь широкий многолюдний світ
Нема ріки милішої для мене
За тебе, Дніпре мій!

Стрічаючи зорою
Зійду на кручу я — ти, шумний, підо мною.
І легко так стає, і глибше я люблю
Цю землю радісну, омивану тобою!

УКРАЇНСЬКА ЛІКАРНЯ В КАНАДІ

28 квітня ц. р. в Торонті відбулась пресова конференція, на якій дирекція Т-ва Української лікарні св. Андрія, яке вже існує довгий час, поінформувала редакторів, що т-во вже купило існуючу лікарню "Страскона Госпіталь" у Торонті, 32 Готік Авеню.

Із виясненнь дирекції і присутніх лікарів виходить, що українська лікарня св. Андрія не має наміру перетворитись у прибуткове підприємство, а що її метою є дати українцям добру й дешеву медичну допомогу. а також стати медичною установою, у якій українські лікарі мали б змогу підвищувати свою кваліфікацію.

Т-во збирає фонди поміж українським громадянством і сподівається, що йому вдасться пізніш значно розбудувати існуючий уже "Страскона Госпіталь".

Управа т-ва складається з таких осіб: В. Гультай — голова, А. Тершаковець — заступник голови, Я. Спольський — секретар, д-р М. Кущета — референт зв'язків, а д-р Р. Цурковський, д-р Віра Кос, д-р І. Вахня, панове М. Ленді та С. Коваль — члени управи.

Є всі дані сподіватись, що новостворена українська лікарня, яка є першою українською лікарнею на цьому континенті, не тільки існуватиме, а й успішно розвиватиметься і стане черговим здобутком українців Канади.

МАЙЖЕ ДИСОНАНСИ АБО ПАРОДІЯ НА ПАРОДІЮ

На вітрі глечики порожні, як один.
У темряві зелені янголята
Із пальцями повнісінькими риб.
А м'ясорубками захряс майдан.
Не треба сонця, місяця і зір:
За смолоскипи — віхті зер.
— І як тече вивести їх у поети? —
Аж хлипав над рукописом Перун:
— Малі на вербах нащепили динь,
А я, світобудови абсолютний раб,
Напомацки ніяк не розберу,
Де голова, а де кавун...

Іван ДУК

ЗВУКОЗАПИСНА СТУДІЯ "УТА"
142 Second Avenue — New-York, 3 N.Y., USA

— виготовила —

ДОВГОГРАЙНІ ПЛАТІВКИ

1. У виконанні — Йосипа Гірянця:
В. Стефаніка: "Сини", О. Вишня: "Чухраїни",
"Чукрен", "Лекції по українознавству".
2. У виконанні — О. Добровольської:
"Народні казки"

Незабаром будуть виготовлені:

1. Казки та байки для дітей дошкільного віку.
2. Твори Шевченка, "Монологи" Гриця Зозулі, 4. "Мойсей" Івана Франка, 5. Пісні чоловічого хору "Думка".

Ціна одної платівки — \$3.95

Замовлення слати, залучаючи поштовий переказ або чек на адресу:

UTA Recording's Studios, Inc.
P.O. Box 23, Cooper Station,
New-York 3, N. Y., USA

У Канаді платівки "УТА" можна набувати у представника "УТА":

Mrs. N. Spolska
210 Oakmount Rd.
Toronto 9, Ont., Canada

Коли Ви хочете допомогти "Новим Дням" то користайтесь з послуг осіб і фірм, які оголошуються в нашому журналі. Вони допомагають розбудові журналу, то наш обов'язок допомогти їм.

В таких випадках не забудьте покликатись на наше оголошення.

Watson's

КРИС Х КРОС
(Патентовані 1945 р.)
ФРАНЦУЗЬКІ ШОРТИ

555

Скороєні спеціально, щоб давати лагідну піддержку — вигідний еластичний поясок — патентований передок „Крис Х Крос“, що сам закривається, надає тісно скороєного вигляду — вироблено з доброякісної чесаної бавовни. Легко переться, не вимагає гладження.
Довго носитья.
Підходяча сорочина.

W2-8

У СПРАВІ КУПІВЛІ Й ПРОДАЖУ РЕАЛЬНОСТЕЙ

звертайтесь

до

найбільшого українського бюро продажу

реальностей

R. CHOLKAN

Real Estate Ltd.

527 Bloor St. W.

Toronto, Canada

LE. 2-4404

ГОТЕЛІ — КАМ'ЯНИЦІ — ДОМИ

— ПІДПРИЄМСТВА

Увага!

Увага!

Раріовисильня СКРН посилює свою надавчу силу до 5 000 W.

Слухайте кожної суботи
від год. 7-ої до 7.30 вечора
нову українську

РАДІОПРОГРАМУ

„ПІСНЯ УКРАЇНИ“

з радіовисильні СКРН, хвиля 1400, Торонто

Під керівництвом Прокопа Наумчука
диктор: Юрій Починюк.

UNIVERSAL HEATING

ТОРОНТО
УСІ ВИДИ ОПАЛЕННЯ:

Повітряне,

Водяне,

Парове.

Помпи та ойл борнери
Ремонт різноманітних ogrivальних апаратів.

У разі потреби телефонуйте на телефони:
LE 4-8041 або EM 6-4863

Вчасно відновіть передплату — нагадувати нема кому! нема коли.

Не дайте, врешті, журналу сусідові — хай передплатить сам.

ЗАМОВЛЯЙТЕ КНИЖКИ

А. Любченко — Щоденник. Ч. I	0.80
Діма, Росяні зорі, поезії	0.40
В. Стефаник — Вибране	0.35
П. Горотак — Дияболічні параболи	0.40
В. Чапленко — У нетрях Копет-Дагу	0.50
М. Івченко — Напоєні дні	0.30
А. Кашенко — Під Корсунем	0.60
П. Карпенко-Криниця — Підняті вітрила	0.40
Б. Олександрів — Мої дні	0.35
М. Гоголь — Сорочинський ярмарок	0.30
П. Волиняк — Земля кличе	0.25
П. Волиняк — Під Кизгуртом	0.20
О. Стороженко — Оповідання	0.35

Замовлення й гроші слати:

NOWI DNI

Box 452, Term. "A", Toronto, Ont., Canada.

ЛІТЕРАТУРНА НОВИНКА

Вийшла з друку й поступила в продаж книга
частина перша "Марусі Богуславки"

І. Багряного

БУЙНИЙ ВІТЕР

роман

423 сторінки більшого формату.

Замовляти й набувати книгу можна

в усіх представництвах та кольпортерів
"Українських Вістей"

Ціна одного примірника: в США й Канаді — 3,5 дол., в Англії — 23 ш., в Австралії — 23 ш., в Аргентині — 55 пезів, у Франції — 1.100 фр. фр., у Бельгії — 120 б. фр., у Бразилії — 200 круз.

Усі, хто вніс попередню передплату, одержать книгу за ту ціну, яку вони внесли.

НАЙ

ВІДЖИВНІШИЙ
СТРАВНІШИЙ
ДЕШЕВІШИЙ ХАРЧ,

ЩО МАЄ В СОБІ ВСІ ВІТАМІНИ, ЦЕ

МОЛОКО

І МОЛОЧНІ

ПЕРЕТВОРИ

СПОЖИВАЙТЕ

ВИСОКОВАРТНІ ПРОДУКТИ

ЄДИНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОЧАРНІ

ROGERS DAIRY Ltd.

459 Rogers Road, Toronto, Ont.

Phone: RO. 9-7193

ЗВЕРНЕННЯ ДО

КАНАДІЙЦІВ ПО ВИБОРУ

Пристосуватись до нового суспільства — це не легка справа для дорослих осіб. Ми знаємо, що багато з-поміж мільйона (1,000,000) людей, які вибрали свій осідок в Онтаріо впродовж останніх 13 літ, будуть здивовані подіями, що навкала них відбуваються. Щодо економічної ділянки, то вони потребують допомоги у справах громадянства, законів, руху, здоров'я і освіти. Щоб допомогти цим канадцям по вибору стати правдивими і щасливими громадянами, Уряд Провінції Онтаріо відкрив новий відділ громадянства при Департаменті Провінційного Секретаріату в будинку Парляменту в Торонті.

Цей новий відділ буде діяти як зв'язковий поміж Федеральними і Провінційними Департаментами

та буде давати свої поради й допомогу новим громадянам. Цей відділ дасть інформації як треба зробити аплікації на документи громадянства, коли за федеральним законом п'ятилітній період вичікування скінчиться, та приготує і упорядкує ці документи зовсім безплатно. Цей відділ громадянства дасть інформації у справах вивчення англійської мови та громадянства та інформації про закони, рух, здоров'я як і про допомогу в поліпшенні умов життя, якщо виникне потреба; по суті у всіх інших справах які полегшують щасливий побут наших канадців по вибору.

Уряд Провінції Онтаріо запрошує сердечно всіх канадців по вибору користати з цих нових можливостей в разі потреби.

DEPARTMENT OF THE PROVINCIAL SECRETARY

PROVINCE of ONTARIO

Hon. Mackinnon Phillips, M.D.
Provincial Secretary and
Registrar General

Hon. Leslie M. Frost, Q.C.
Prime Minister